

UVODNA RIJEČ

Dan kad je vatra spalila sustav

Piše: Jasna A. Petrović

Smrt je odsutnost prisutnosti, ništa više od toga. Beskrajno vrijeme u kojem nema povratka. Jaz koji ne možete vidjeti, a kada vjetar zapuše kroz nj, ne čuje se nikakav zvuk. Šest ih je izgorjelo, jedan muškarac posve slučajno koji je baš tog dana doveden iz bolnice i ubačen u nagurani krevet u drvenoj kutiji sardina, uz pet starica. Umiralište bez dostojanstva, bez ljudskih prava, čista gola bitka za dah, za još jedan dan u pelenama.

Njihov vrisak je zanimemio pred urlikom zapaljene štale, i dok su se čupali iz poveza kojima su ih pričvrstili uz postelje kako im ne bi palo na pamet noću baulljati. Je li ona bakica koja voli pjevati crkvene pjesme posljednji put zapjevala, je li itko pokušao pobjeći iz ralja vatre? I nikoga da bi te barem držao za ruku, netko odgovoran, dužan, plaćen da te čuva.

I nije li naša ljudska zadaća da tu nijemost prizora s ostacima tijela i dvije male električne pećice na minus 3 stupnja i huj vjetra oko drvene daščare, učinimo glasnima do vriska, do urlika nezadovoljstva koji će rušiti moćnike i pisati povijest.

Naš krik je tih, on spava u srcu. Nisu ni živjeli uzalud, iza njih ostaju sjećanja, proživljene ljubavi, stečena imovina, napisana pisma. A sad su u pelenama, polugoli, poniženi, vezani, gladni, sedirani jakim tabletama za smirenje, neokupani, žedni.

Živ izgorjeti - ima li išta gore? Ima. To je smrt ispisanog gramzivošću i nebrigom za starije na svim razinama.

„Poruka cijele priče: rintaj kao konj do 65. godine, i puni proračun, a onda kada se umiroviš s tako malom mirovinom da si možeš osigurati samo smještaj u baraci, crkni pod vatrenim plamenom, jer ionako više nisi NIKOME važan“ – najčešća je poruka starijih građana na društvenim mrežama. I pitanja koja, onako iskrena i mučna pogađaju u sridu: kad će ministrica ponuditi ostavku, kad će u pritvoru završiti vlasnica doma, kad će činovnici osmisliti sustav bez spaljenih staraca, kad će se vratiti dostojanstvo umiranja u zemlji koja se odrekla svojih starih. Jer, smrt i umiranje, kao i stvarnosti koje označuju, međusobno se isključuju. Dok umiranje još uključuje u sebi život, smrt je već označila kraj života. Naši stari umiru bez prava na život. Oni izgore kao fitlji prskalice.

U OVOM BROJU:

POŠTAR VIŠE
NE ZVONI NA VRATA (2)

Zašto je pošta
„gulila“
mirovinski fond?

INTERVJU

Prof. dr. sc. Zoran Šućur

Prava istina
o hrvatskom
siromaštvu starih

ZEMLJA
SPALJENIH STARACA
Dan žalosti, ali ne
i odgovornosti

POZITIVNA MJERA

Veću mirovinu
dobilo 10.189 žena

SAVJETOVALIŠTE U GOSTIMA
Raspolaganje
imovinom za života

Vodič HZZO-a

info.HZMO

Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

POŠTAR VIŠE NE ZVONI NA VRATA (2)

Zašto je pošta „gulila“ mirovinski fond?

U broju 276. Glasa umirovljenika informirali smo čitatelje kako umirovljeni nakon 1. siječnja 2014. godine i dalje nisu u mogućnosti ostvarivati pravo na besplatnu dostavu mirovine do kućnog praga, jer je to pravo ukinuo Mirando Mrišić svojedobnim izmjenama Zakona o mirovinskom osiguranju. Zašto je to učinio? Da bi pogodio bankama ili zato da bi uštedio novac mirovinskom fondu?

Provjerili smo. Uputili smo dopis Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje (HZMO) i 3. siječnja 2020. uputili su nam odgovor. Prvo, saznajemo da je u 2013., posljednjoj godini prije ukidanja besplatne dostave mirovina poštom, evidentirano 188.077 umirovljenika koji su je tako primali. Za to je HZMO morao plaćati Hrvatskoj pošti 79.151.148 kuna, što se ondašnjem gospodinu ministru rada i mirovinskog sustava učinilo preskupo, pa je poštar koji zvoni na vrata s mirovinom naprosto ukinuo. No, matematika kaže da je po jednoj dostavi mirovine to koštalo čak 35 kuna.

No, gle, 2019. godine, preostalo je još samo 85.978 umirovljenika kojima poštu donosi poštar, a to sada košta HZMO oko 20,9 milijuna kuna. Uz malo matematike, to iznosi samo 20 kuna po mirovinskoj uputnici, 40 posto manje no prije šest godina. Dakle, da je ta cijena bila u primjeni 2013. godine, ne bi se iz mirovinskog fonda isplaćivalo 79 milijuna, već samo 45 milijuna kuna godišnje. Što to znači? Da je pošta neopravdano gulila mirovinski fond ili je netko u priči imao svoje duge prste?

Pogledajte sad i odgovor Hrvatske pošte na naše upite. Prvo, potvrđuju da „više od 90.000“ umirovljenika primaju mirovine putem pošte, ali odbijaju reći koliko im za to plaća HZMO, no taj smo podatak već dobili. Nadalje, pokušavaju se prikazati dobrotvorima koji za potrebe „malog broja aktivnih korisnika“ koji sami plaćaju za dostavu mirovine poštom, to ne čine iz profita. Pa da vidimo koliko to košta?

Pošta nam piše sljedeće: „Kako bi izašli u susret svim umirovljenicima koji žele mirovinu primiti na svojoj kućnoj adresi, s Hrvatskom poštanskom bankom dogovorili smo model isplate sredstava s tekućeg računa otvorenog u HPB-u na adresi korisnika. Ovu uslugu nazivamo 'Bankomat na domu'.“

Uzmimo da mirovinu u zabit ruralnog područja, neke periferije, planine ili otoka ili na peti kat bez lifta, prima umirovljenik s prosječnom mirovinom od 2.504 kune, za što mora pošti platiti jedan posto vrijednosti mirovine i još deset kuna, što iznosi nešto više od 35 kuna. Vratili smo se tako u 2013., samo je u međuvremenu stotinjak tisuća potrebitih starijih osoba zakinuto za jedno od svojih temeljnih prava – dostavu zaslužene mirovine. Jer nije ju dovoljno obračunati i ispisati na papir, niti poslati u banku. Ona mora biti dostupna korisniku, a to više nije. Čiji je to profit? Pa, pošte i banaka, i to na račun najslabijih i najranjivijih u društvu.

Sindikatu umirovljenika očekuje da će se sada već šestogodišnja borba, uz podršku Pučke pravobraniteljice, konačno završiti s povratkom poštaru koji zvoni na vrata potrebitim umirovljenicima.

Jasna A. Petrović

ALIMENTACIJA ZA BAKE I DJEDOVE

Kad Ministarstvo pere ruke!

Sindikatu umirovljenika Hrvatske i Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo obratili su se u studenom 2019. godine inicijativom Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu i politiku za ukidanje članka 288. stavka 2. Obiteljskog zakona, zato jer propisuje mogućnost da bake i djedovi po roditelju koji ne plaća uzdržavanje budu sudski prisiljeni plaćati uzdržavanje unucima (supsidijarni obveznici).

S obzirom na sve masovnije iseljavanje mladih, rastuće siromaštvo i posljedičnu učestalost zahtjeva baka i djedova za pružanje pravne pomoći u pogledu sporova radi prisilnog ostvarenja prava na uzdržavanje usmjerenog protiv njih, svjedoci smo krutog korištenja instituta uzdržavanja ovrhama na mirovine baka i djedova. Inicijatori također predlažu i izmjenu Zakona o privremenom uzdržavanju, s ciljem usvajanja pravednijeg zakonskog rješenja. Naime unatoč tome što Republika Hrvatska kao suverena država raspolaze sa svim prinudnim sredstvima, uvedena su pravila kojima se širi krug obveznika uzdržavanja, umjesto da se uspostavio učinkoviti mehanizam naplate uzdržavanja od strane roditelja, čime država neodgovorno prebacuje odgovornost sa sebe na bake i djedove.

No, nažalost odgovor koji je SUH primio u siječnju od Ministarstva nije obećavajući, već vodi ka daljnjem pogoršanju obiteljskih odnosa, jer se djedovima i bakama preporučuje da, nakon što su ovršeni alimentacijama, pokrenu sudske postupke za nadoknadu od svoje djece!?! A u zadnje četiri godine primjene takve nakaradne zakonske odredbe, uzdržavanje je do sada presuđeno na teret gotovo stotinu baka i djedova. Jadno i naopako! K tome, kad je riječ o Zakonu o privremenom uzdržavanju, obveza države za privremeno uzdržavanje djeteta se aktivira tek nakon što se pokrene ovršni postupak protiv roditelja obveznika uzdržavanja.

Čemu onda inicijative i opravdani argumenti, kad Ministarstvo pere ruke. Najlakše je teret najranjivijih prebaciti na još ranjivije, s djece na stare.

J.A. Petrović

Dan žalosti, ali ne i odgovornosti

U subotu, 11. siječnja 2020. u zagorskom mjestu Andraševcu kod Oroslavja došlo je do stravičnog požara u Domu za starije i nemoćne „Zelena oaza“, u kojem je život izgubilo šest osoba starosti od 68 do 104 godine. Požar je izbio u ranim jutarnjim satima u štali u dvorištu pored glavne zgrade, koji je bio prenamijenjen za smještaj starijih i nemoćnih osoba, a k tome nitko nije dežurao. Šest nepokretnih staraca nije imalo šanse pobjeći od buktinje.

Ono što je dodatno zgrozilo hrvatsku javnost je činjenica da dom uopće nije imao potrebne dozvole za rad, odnosno imao je dozvolu za vođenje brige o 13 osoba, a njih je bilo četverostruko više. Tko je krivac za tragediju? Naravno, po starom dobrom hrvatskom običaju krenulo je prebacivanje loptice odgovornosti. Prvo su iz Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku objasnili kako taj dom nije u njihovoj nadležnosti, jer je riječ o obiteljskom domu, koji sve dozvole dobiva od lokalne samouprave. Inspekcija ministarstva, kažu, izlazi na teren samo po dojavi da nešto nije u redu. Dakle, ipak su nadležni za nadzor!

Krapinsko-zagorski župan Željko Kolar odbacio je odgovornost županije koja je 2012. godine odobrila tehničku dozvolu za rad spornom domu „Zelena oaza“, kazavši kako se ona odnosila za rad objekta na adresi Dolinska 8, a za ilegalne objekte na adresi Dolinska 22 gdje se dogodio požar, nisu ni znali. K tome, županija nije nadležna za nadzor rada domova. No, za nešto su ipak odgovorni, a to je nedostatak inicijative u gradnji domova za starije, pošto kapaciteti postojećih županijskih domova ne pokrivaju potrebe. Županija je proglasila Dan žalosti za 15. siječnja 2020., najmanje što su mogli učiniti.

Iako su članovi obitelji poginulih rekli kako su uvjeti u domu bili zadovoljavajući, saznanje da dom nema potrebne dozvole baca teret najveće odgovornosti na vlasnicu doma Gabrijelu Čičković. Zbog ilegalnog rada vlasnici prijete novčane kazne, no zbog sigurnosnih propusta prijetoj joj i moguća prijava za kazneno djelo dovođenja u opasnost, a s obzirom na posljedice, kazna joj može biti od jedne do 15 godina zatvora, kažu odvjetnici. Ipak, nije jasno zašto nije privedena kako ne bi utjecala na svjedoke, što ovdje očito već jest slučaj.

No, ono što nimalo ne funkcionira je sustav socijalne inspekcije Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. Životi „štićenika iz šupe“, iz

jednog od brojnih ilegalnih spremišta za zanemarene starce, mogli su biti spašeni da je Ministarstvo odradilo svoj posao.

Prvo, imali su priliku još pri izradi Strategije socijalne skrbi za starije osobe, kad je Sindikat umirovljenika Hrvatske, sudjelujući u radnoj skupini, zagovarao hitnu intervenciju glede nadzora nad radom domova umirovljenika i udomitelja, te predložio uvođenje i dodatnog civilnog nadzora, kroz edukaciju i angažman aktivista civilnih udruga. No, odbijeni su.

„Predložili smo i u rujnu prošle godine, prigodom izmjena Zakona o socijalnoj zaštiti, da se hitno unaprijedi sustav nadzora i uvede civilne aktiviste u nadzor bez prethodne najave, no ni to nije prihvaćeno. Sada je u pripremi novi Zakon o socijalnoj zaštiti, s kojim Ministarstvo odugovlači. Navodno će se konačno uvesti dugo očekivana decentralizacija postojećeg sustava socijalne inspekcije na županije, što opet neće biti dovoljno“, naglašava predsjednica SUH-a Jasna A. Petrović.

U međuvremenu Sindikat umirovljenika Hrvatske ima dosta dojava iz anonimnih izvora kako se u domovima ponegdje u kapacitet od pet osoba, trpa njih više desetaka; gladni su, neokupani i željni društva, a katkad i vezani za krevet, nemaju pravo ići na WC, leže u pelenama, bez higijenskog minimuma, bez prava na kretanje, sedirani kako bi stalno spavali...

Da bi se stanje promijenilo, županijske i gradske vlasti trebaju učiniti maksimalne napore da grade nove kapacitete domova, no još je potrebnije da se izgradi novi sustav stjecanja dopusnica za rad, kao i nadzora koji bi bilo decentraliziran i dopunjen civilnim nadzorom, i to bez najave, bez korupcije, bez rođijaka. Potrebno je da ministrica socijale Vesna Be-

deković ponudi ostavku, što je najmanje što može učiniti ministar moralno odgovoran za smrt šestorice građana.

„Kontrole obiteljskih domova rade se samo kod njihovog otvaranja, kod izdavanja dozvole za rad. Nakon toga, osim u vrlo izuzetnim situacijama i po prijavi, kontrola uopće nema“, objasnila je Pučka pravobraniteljica Lora Vidović te izrazila nadu da će sada stvari početi mijenjati. Sa šest izgorenih duša kao cehom.

Ako ima 473 registrirana obiteljska doma na području Hrvatske pa to pomnožimo sa 20 legalnih štíćenika po domu, već smo došli do brojke od 9.460 štíćenika, a ne tek oko 5.000 kao što se procjenjuje. No, neki, kao što vidimo u slučaju Andraševca, taj broj ilegalno višestruko povećavaju. Dodajmo tome i neregistrirane obiteljske domove koji rade potpuno na divlje, i došli smo do barem 15.000 osoba prepuštenih kriminalu i bezočnom zanemarivanju. Tu je i oko 1.500 udomiteljskih obitelji, gotovo bez ikakvog nadzora, te stotinjak privatnih domova i 47 županijskih. To ne može pokriti inspekcija Ministarstva socijale od samo 12 inspektora za cijelu Hrvatsku. To razumije i mala beba, samo ne shvaća ministrica ili bolje reći kako to ne shvaćaju nizovi ministrica koje se kao hrčci vrte na ministarskom vrtuljku socijalne politike već desetljećima.

Što se tiče obitelji poginulih, njih je najmanje za kriviti jer niti imaju dostupnih i priuštivih kapaciteta niti novca za smjestiti svoje najbliže. Ali, za smrt šest osoba netko mora odgovarati, zbog čega je Sindikat umirovljenika Hrvatske zajedno s Maticom umirovljenika javno zatražio da se održi hitna javna sjednica Nacionalnog vijeća, kako bi se razmotrila nesuglasja u sadašnjem sustavu i preporučile potrebne mjere.

dobre prakse

BIOGRAD SE DOSJETIO

Pet tisuća kuna u zamjenu za nekretninu!

Prosječna hrvatska mirovina od 2.503 kune nije dovoljna za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba te većina hrvatskih umirovljenika jedva spaja kraj s krajem. Stoga je odluka Grada Biograda da mjesečno po starijoj osobi za skrb izdvoji najmanje pet tisuća kuna pobudila veliki interes u toj populaciji.

Uvjet za dobivanje tog poticaja je da se gradu prepusti nekretnina nakon smrti. Riječ je, dakle, o svojevrsnom ugovoru o doživotnom uzdržavanju koji bi zaklada Grada Biograda sklapala sa starijim osobama o kojima se njihovi bližnji ne mogu ili ne žele skrbiti.

„Skrb može biti i smještaj u domove za stare što bi plaćao Grad Biograd kao i prihvatljive troškove za njihove izvaninstitucionalne potrebe. Dakako, uz uvjet da Gradu nakon smrti prepuste nekretninu ili nekretnine, kuću, stan, zemljište, što će ovisiti o procjeni nekretnine“, kazao je gradonačelnik Ivan Knez koji je posebno istaknuo kako se u ovom slučaju ne radi o već viđenoj muljaži s ugovorima o dosmrtnom uzdržavanju u kojima primatelj skrbi još za svog života prenosi imovinu na davatelja skrbi, već o ozbiljnom pokušaju uvođenja socijalne inovacije. Usporedo, grad je krenuo u gradnju doma za starije i nemoćne kapaciteta od oko 127 ležajeva.

Zanimljivo je i da će djeca nekretninu roditelja moći dobiti natrag, jer će u ugovoru biti članak po kojem će Grad Biograd u bilo koje doba prihvatiti prekinuti ugovor o doživotnom uzdržavanju ako djeci proradi savjest o skrbi roditelja. Dakako, ako zatraže i nadoknade pretходne gradske troškove skrbi.

Ovaj potez Grada Biograda doista je za svaku pohvalu i pomoći će većini starijih osoba kojima je potrebna skrb, a ne dobivaju ju. No, postavlja se pitanje što je s onima koji nemaju nikakvu imovinu koju bi dali zauzvrat, a ne mogu se skrbiti o sebi.

Igor Knežević

UMAG SVIMA ZA PRIMJER

Grad koji najbolje skrbi za umirovljenike

Malo je gradova i općina u Hrvatskoj koji pomažu svojim umirovljenicima. No, jedan svijetli primjer definitivno je Umag, grad koji se može pohvaliti doista širokim spektrom brige o umirovljenicima. Jedinostvenim programom „Pogodnosti i skrb za umirovljenike grada Umaga“ taj je grad postao vodeći u državi po pitanju uvjeta, pogodnosti i skrbi za umirovljenike. Kako je kazao gradonačelnik Vili Bassanese, stvoren je paket mjera i pogodnosti koje su rezultat dugogodišnjeg rada, promišljanja i socijalne osjetljivosti.

Najviše božićnice

Za početak moramo istaknuti božićnice koje su u Umagu iznosile od 1.000 do 4.000 kuna, ovisno o visini mirovine. Najviši iznos primili su oni s mirovinom nižom od tisuću kuna, a najniži oni s mirovinama od dvije do dvije i pol tisuće. Riječ je o apsolutno rekordnom iznosu u Hrvatskoj, jer primjerice preostalih šezdesetak gradova i općina podijelili su božićnice u iznosu od 100 do 400 kuna, dakle deset puta manje. Osim visine primanja, uvjet je i da umirovljenik živi najmanje pet godina u Umagu.

Eto i drugih pogodnosti. Umirovljenici s prebivalištem u tom gradu mogu se svih 365 dana u godini besplatno parkirati na središnjem parkingu grada koji se nalazi u samom centru, u neposrednoj blizini tržnice, ribarnice, robne kuće, Doma zdravlja, trgovina...Svim umaškim umirovljenicima koji od socijalne skrbi primaju zajamčenu minimalnu naknadu sufinanciraju se troškovi stanovanja, i to najamnina, komunalna naknada, električna energija, plin, grijanje, voda, odvodnja, pričuva za održavanje zajedničkih dijelova stambenih zgrada i drugi troškovi.

Korisnici koji se griju na drva, mogu ostvariti pravo na naknadu za podmi-

renje troškova ogrjeva. U slučaju da zbog trenutnih materijalnih teškoća ili uslijed nepogode umirovljenici nisu u mogućnosti podmiriti osnovne životne potrebe, Umag osigurava jednokratnu novčanu pomoć. Godišnje se tako umirovljenicima isplati oko 250.000 kuna.

Adino veliko srce

Takva opća atmosfera humanosti i socijalne osjetljivosti utjecala je i na druge. Koliko veliko srce ima pokazala je i terapeutkinja Ada Aleksić, zahvaljujući čijem volonterskom radu svi onkološki bolesnici u postoperativnoj fazi ostvaruju mogućnost potpuno besplatne terapije limfne drenaže. Osim same terapije, pacijenti mogu dobiti i korisne savjete o nabavci potrebnih ortopedskih pomagala (elastične čarape, grudnjaci i sl.). U iznimnim situacijama grad može osigurati uslugu sanitetskog prijevoza umirovljenicima i nemoćnima.

U Hrvatskoj je najveći problem za umirovljenike nedostatak kapaciteta i dugogodišnje liste čekanja za smještaj u domove za umirovljenike. Grad Umag je zbog toga, kao jedan od tek tri grada u zemlji, svojim vlastitim sredstvima izgradio Dom za umirovljenike „Atilio Gamboc“. Što se tiče troškova smještaja, Umag ih sufinancira u rasponu od 10 do 50 posto, ovisno o visini primanja umirovljenika, dok u slučaju kada umirovljenici sklope s gradom ugovor o dosmrtnom uzdržavanju, tada u zamjenu za nekretninu grad u potpunosti financira smještaj u domu.

Svaki umirovljenik koji udovoljava kriterijima ima osiguran jedan obrok dnevno u pučkoj kuhinji u Domu „Atilio Gamboc“, ili mu se isti može dostaviti kući na trošak Grada. Grad osigurava i usluge kućanskih poslova za one umirovljenike za koje se nema tko brinuti. U lokalnom visokom učilištu organiziraju se razne aktivnosti koje omogućavaju aktivno učenje, poticanje kreativnosti, a grad s 80 posto iznosa sufinancira tečajeve informatike, stranih jezika, plesne radionice i slično.

Za kraj možemo samo zaključiti kako je, za razliku od ostatka Hrvatske, doista lijepo biti umirovljenik u Umagu.

Igor Knežević

Prava istina o hrvatskom siromaštvu starih

Hrvatska je zemlja koja nije samo izrazito siromašna, već i zemlja s rastućim siromaštvom, osobito starije populacije. Koga pitati o anamnezi i lijeku protiv siromaštva, nego doktora znanosti iz sociologije, dr.sc. Zorana Šučura, autora stotinjak stručnih i znanstvenih radova, profesora na katedri Socijalne politike na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

■ **Prema podacima Eurostata, najveću stopu izloženosti siromaštvu u Europskoj uniji imaju djeca, no u Hrvatskoj su najugroženije starije osobe, i to osobito žene. Kako tumačite tu specifičnost Hrvatske?**

Istina je da su stope relativnog siromaštva djece veće od stopa siromaštva starijih osoba i umirovljenika na razini EU28. Međutim, veće stope siromaštva starijih osoba nego djece nalazimo ne samo u RH, već i u većini postsocijalističkih zemalja koje su članice EU (osim u Rumunjskoj, Bugarskoj, Slovačkoj i Mađarskoj). Drugim riječima, **u većini tzv. starih članica EU djeca imaju veći rizik siromaštva nego starije osobe, dok je obratno u većini tzv. novih članica, uključujući Hrvatsku.** Razloga za to sigurno je više, ali je najvažniji visina mirovina koje predstavljaju glavni izbor dohotka za umirovljenike.

Mirovine u postsocijalističkim zemljama su znatno niže nego u starim članicama ako uzmemo u obzir tzv. zamjenske stope (omjer prosječne mirovine i prosječne plaće ili omjer mirovina i zarada prije umirovljenja). Npr. omjer između prosječnih mirovina i prosječnih zarada dobne skupine 50-59 godina u postsocijalističkim zemljama u pravilu ne prelazi 50%, dok je u većini starih članica veći od 50%.

Veće mirovine u zapadnoeuropskim zemljama su rezultat, općenito govoreći, viših plaća i zarada, ali vjerojatno i dužeg prosječnog radnog staža (dobne granice za ulazak u mirovinu bile su znatno niže za muškarce i žene u socijalističkim nego u zapadnim zemljama). Osim toga, moguće je da starije osobe u zapadnoeuropskim zemljama imaju i druge izvore dohotka osim javnih mirovina (u nekim su zemljama razvijene privatne i profesionalne mirovine, koje su takve rijetke u postsocijalističkim zemljama).

Kada su u pitanju starije žene, njihove su stope siromaštva veće jer u prosjeku imaju niže mirovine od starijih muškaraca. Značajan dio generacija starijih žena nije radio ili imaju kraći radni staž. Puno je veći udio starijih žena nego muškaraca koje ostvaruju obiteljske mirovine, koje su, u pravilu, manje od starosnih ili invalidskih mirovina. Osim toga,

drugi, vrlo važan razlog je taj što starije žene znatno češće nego muškarci žive u samačkim kućanstvima (jer u prosjeku žive duže nego muškarci), a stope rizika od siromaštva starijih osoba značajno su manje ako dijele životne troškove kućanstva sa starijim partnerom ili mlađim osobama koje ostvaruju vlastite prihode.

Veća stopa, ista bijeda

■ **U Hrvatskoj je zamjetan kontinuirani rast siromaštva umirovljenika što je vidljivo iz rasta njihove stope rizika od siromaštva. Tako je prema podacima Državnog zavoda za statistiku 2014. godine ta stopa iznosila 18,9 posto, a 2018. je narasla na 24,6 posto. Je li to posljedica opadanja realne vrijednosti mirovina u odnosu na rast plaća? Kojim mjerama se to može zaustaviti?**

Iako je točno da se povećala stopa rizika od siromaštva, to ne znači da umirovljenici žive gore ili raspolažu nižim prosječnim dohotkom. Treba naglasiti da se radi o relativnom siromaštvu, tj. da se u ovom slučaju dohodak umirovljenika ili starijih osoba uspoređuje s prosječnim ili medijalnim dohotkom. Stopa relativnog siromaštva pokazuje koliko je dohodak neke skupine ili kategorije udaljen od prosječnog ili minimalnog dohotka, ali ne govori o tome kako stvarno siromašni žive.

Moguće je da istovremeno raste stopa relativnog siromaštva i dohodak starijih osoba. Na primjer, prema podacima Eurostata, u razdoblju od 2014.-2018. porastao je medijalni ili prosječni dohodak svih dobnih skupina, ali ne za isti iznos. Medijalni dohodak djece (0-18 godina) narastao je za 34,7 posto, medijalni dohodak osoba u dobi 18-64 za 29,8 posto, a medijalni dohodak starijih osoba za 18,1 posto.

To znači da je nominalni i realni dohodak starijih osoba veći, ali je očito porastao medijan dohodovne distribucije, a time i relativna linija siromaštva definirana kao 60% medijana nacionalnog dohotka, koja se koristi kao linija siromaštva u svim zemljama članicama. Prema tome, **stopa relativnog siromaštva nije uvijek dobar pokazatelj materijalnog standarda jer više ukazuje na to kakve su nejednakosti u dohotku između socijalnih skupina nego kako stvarno članovi pojedinih skupina žive.** Zato bi pokazatelje relativnog siromaštva trebalo nadopuniti pokazateljima materijalne deprivacije koji konkretno govore o tome kakvim materijalnim dobrima raspolaže neko kućanstvo i u kojim aktivnostima članovi kućanstva mogu ili nisu u mogućnosti sudjelovati.

Jedan od takvih pokazatelja i stopa teške materijalne deprivacije, koja pokazuje koliki je udio kućanstva koja si ne mogu priuštiti četiri ili više od devet standardnih pokazatelja materijalne deprivacije (1. platiti na vrijeme stanarinu ili režije, 2. imati adekvatno grijanje u hladnim mjesecima, 3. platiti neočekivane financijske izdatke, 4. jesti meso i proteine svaki drugi dan ako se želi, 5. otići na godišnji odmor tjedan dana izvan kuće, 6. imati automobil, 7. imati perilicu rublja, 8. imati televizor, 9. imati telefon).

Podaci o teškoj materijalnoj deprivaciji pokazuju da je u istom razdoblju (od 2014.-2018.), kada je stopa relativnog siromaštva povećana, smanjena stopa teške materijalne deprivacije starijih osoba (60+) sa 14,6 posto u 2014. na 11,5 posto u 2018. Ona je i dalje visoka u odnosu na druge dobne skupine (među djecom do 18 godina ili odraslima u dobi od

18-64 godine spomenuta je stopa manja - osam posto), ali je primjetan trend smanjenja starijih osoba koje žive u ugrožavajućim životnim uvjetima.

Oskudica kao svakodnevica

■ **Sindikatu umirovljenika često se javljaju umirovljenici koji su zbog nizakih mirovina primorani kopati po kontejnerima i skupljati plastične boce. Koje oblike krajnjeg siromaštva starijih osoba u Hrvatskoj držite tipičnima?**

Unatoč pozitivnim trendovima (postupni rast mirovina i dohotka starijih osoba), neki oblici materijalne deprivacije znatno su prisutniji u umirovljeničkoj i starijoj populaciji. Prije svega, to su problemi povezani s kvalitetom stanovanja. Dok u prosjeku oko 8 posto hrvatskih kućanstava izjavljuje da nisu u mogućnosti adekvatno zagrijati dom u zimskim mjesecima, među starijim samačkim kućanstvima takvih je čak 19 posto (ali ako starija osoba živi u kućanstvu s drugom starijom ili mlađom osobom, ovaj je postotak nešto veći od deset posto).

Isto tako, znatno je više starijih osoba koje žive u derutnim kućama ili stanovima (u kojima je vlaga, prokišnjava krov, postoje rupe u prozorima i vratima i sl.). No, s druge strane, kućanstva starijih osoba i umirovljenika rjeđe kasne s plaćanjem režija. Na primjer, oko 20 posto kućanstava s ovisnom djecom kasni s plaćanjem režija, dok je spomenuti udio među samačkim ili drugim kućanstvima starijih osoba dvostruko manji.

Starije osobe kada prime mirovine, prvo plaćaju režije i druge obveze, a zatim zadovoljavaju svoje osnovne i druge potrebe. Kućanstva s djecom koriste drugu strategiju: prvo podmiruju potrebe djece i drugih članova kućanstva, a zatim plaćaju račune režija i stanarina te koriste kašnjenje u plaćanju računa kao strategiju za održanje materijalnog standarda. Međutim, puno je više starijih osoba i umirovljenika nego drugih skupina koji su prisiljeni štedjeti na hrani i osnovnim potrebštinama. Čak 25 posto starijih samaca i oko 14 posto starijih osoba u nesamačkim kućanstvima ne može si priuštiti meso ili ribu svaki drugi dan ako želi u odnosu na deset posto svih kućanstava u Hrvatskoj. To znači da se **starije osobe češće u odnosu na prosjek ili druge skupine suočavaju s problemom podmirenja osnovnih životnih potreba.**

Prestrogi uvjeti za socijalnu pomoć

■ **Zbog čega ima samo oko osam tisuća starijih od 65 godina koji primaju zajamčenu minimalnu naknadu (stalnu socijalnu pomoć), a istovremeno se zna da je svaki treći stariji od 65 godina u zoni rizika od siromaštva i socijalne isključenosti? Kako to tumačite? Od čega preživljava razlika?**

Relativno mali broj starijih osoba ostvaruje pravo na Zajamčenu minimalnu naknadu (ZMN) zbog činjenice da je dohodovni cenzus za ostvarenje ovog prava vrlo nizak (800 kuna za samca odnosno 920 kuna za radno nesposobnog samca).

S obzirom da je i najniža mirovina veća od ZMN, starije osobe ne mogu ostvariti ovo pravo ili je iznos pomoći tako mali da ga se ne isplati tražiti. S druge strane, pravo na ZMN pretpostavlja ne samo provjeru dohotka nego i imovine. S obzirom da su starije osobe u pravilu tijekom života akumulirale određenu imovinu (kuće/stanovi, poljoprivredna i građevinska i druga zemljišta, plovila, osobni automobil, umjetničke slike), prije ostvarenja prava na ZMN obvezne su iskoristiti (prodati) imovinu ako to neće ugroziti njihove osnovne životne potrebe.

Dio starijih osoba to ne želi ako će se time dovesti u pitanje pravo nasljeđivanja imovine od strane njihovih potomaka. Također, starije osobe koje su radno nesposobne i ne mogu se same uzdržavati prije ostvarenja prava na ZMN trebale bi iskoristiti obvezu da ih uzdržavaju punoljetna djeca ako ona to mogu, sukladno Obiteljskom zakonu.

■ **Da siromaštvo umirovljenika buja govori i činjenica kako danas 53 posto umirovljenika prima mirovinu nižu od hrvatske linije siromaštva za 2019. godinu (2.485 kuna), a prosječna mirovina je svega 2.503 kune. Također, čak 98 posto mirovina je niže od prosječne plaće. Može li se i kako okrenuti taj negativni trend?**

Javne mirovine ključni su izvor dohotka hrvatskih umirovljenika. S obzirom na sadašnju visinu mirovina i omjer između broja umirovljenika i broja zaposlenika, teško je očekivati poboljšanja materijalnog statusa umirovljenika u kratkom vremenu. To će ovisiti o ekonomskom rastu i statusu radne snage (stopama zaposlenosti i nezaposlenosti, visini plaća, smanjenju evazije u plaćanju doprinosa i sl.). Prema tome, samo povoljna ekonomska kretanja i rast plaća mogu rezultirati i rastom mirovina.

No, bez obzira na ekonomska kretanja, vlada ne bi smjela dopustiti pogoršanje sadašnjeg materijalnog statusa umirovljenika ili smanjenje realnih mirovina s obzirom da se više od polovice umirovljenika nalazi ispod granice siromaštva. Tome u prilog ide i činjenica da vlade nisu smanjivale mirovine u razdoblju recesije (osim tzv. povlaštenih). Jedan dio umirovljenika (oni koji su radno sposobni) mogu iskoristiti zakonske promjene koje dopuštaju kombinaciju rada na pola radnog vremena i zadržavanje mirovine kako bi povećali svoj dohodak. No, to će teško pomoći onima koji su radno nesposobni ili imaju težih zdravstvenih problema. Dio budućih umirovljenika trebaju razmišljati o povećanju mirovina kroz duži radni vijek ili nadopunu javnih mirovina privatnim mirovinama ili drugim vidovima štednje.

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske

Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica

Uređuje: Uredništvo

Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.

Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202

E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr

Grafički urednik: Zvonko Petrinjak

Tisak: 5. BOJA, Odra, 10020 Novi Zagreb

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilo SUH-a je, kao proizvod iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet, oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica www.suh.hr): za jednu stranicu 4.000 kn; za pola stranice 3.000 kn i za četvrtinu stranice 2.000 kn.

Mirovine ispod tisuću kuna

■ **Poznato je kako osobe starije od 65 godina žive u težim uvjetima u ruralnim, nego u urbanim područjima. Koje su značajke siromaštva jednih i drugih?**

Nisu mi poznati podaci o stopama siromaštva starijih osoba u urbanim i ruralnim područjima. Međutim, kako općenito kućanstva u ruralnim područjima imaju dvostruko veću stopu siromaštva (25,9 posto) nego kućanstva u većim gradovima (13 posto), možemo pretpostaviti da je rizik siromaštva veći za starije osobe koje žive u seoskim naseljima. Jedna od najugroženijih skupina starijih osoba u urbanim ili ruralnim područjima jesu stariji samci, a posebice starije žene (stopa siromaštva starijih samaca u 2018. iznosila je 48,1 posto, pa možemo pretpostaviti da je za starije žene u samačkim kućanstvima ova stopa veća od 50 posto).

Veći rizik siromaštva starijih osoba u ruralnim područjima mogao bi biti povezan s činjenicom da se puno veći udio starijih osoba na selu nego u gradu bavio poljoprivredom tijekom radno aktivnog razdoblja, što utječe na njihov sadašnji status. Vjerojatno je na selu veći broj starijih žena koje nikada nisu radile ili su radile prekratko da steknu pravo na mirovinu. S druge strane, **u seoskim područjima živi većina onih koji su ostvarili poljoprivredne mirovine, koje su vrlo niske (rijetko prelaze 1.000 kuna).** Zasigurno je vrlo nezavidna situacija i onim kućanstvima u kojima žive dvije starije osobe, a obje su ostvarile poljoprivredne mirovine. Ipak, starije osobe u seoskim područjima češće žive s obiteljima svoje odrasle djece, što može biti protektivni faktor s aspekta zaštite od siromaštva.

■ **Koliko je postojeći institut najniže mirovine gdje se za izračun mirovine broje godine staža pomnožene s aktualnom vrijednosti mirovine adekvatan oblik mjere protiv siromaštva? Smatrate li da treba vratiti minimalnu zajamčenu mirovinu koja će štititi donji prag bilo koje mirovine stečene radom?**

S obzirom da je naš mirovinski sustav utemeljen na bi-smarckovskom modelu osiguranja, visina mirovine odražava količinu uplaćenih doprinosa tijekom radnog vijeka uz element solidarnosti. Izbacivanjem godina radnog staža iz formule povećava se mogućnost zlorabiranja instituta najniže mirovine, tj. da se destimulira duži radni staž koji u pravilu podrazumijeva veće uplate doprinosa za mirovinsko osiguranje.

Naš mirovinski sustav je poznat po raznim načinima evazije doprinosa. Osim mirovinskog sustava, u zaštiti od siromaštva starijih osoba i umirovljenika trebao bi određenu ulogu imati sustav socijalne skrbi, koji tu ulogu zasada nema zbog niskih dohodovnih cenzusa i činjenice da ti cenzusi nisu bazirani ni na kakvim objektivnim linijama siromaštva.

Za ukidanje dijela „povlaštenih“ mirovina

■ **Prosječna mirovina po posebnim propisima je dvostruko veća od prosječne po općim propisima. Držite li da takav ogroman paralelni sustav utječe i na siromaštvo i socijalne razlike u umirovljeničkoj populaciji?**

Sigurno da bi trebalo temeljito analizirati različite kategorije mirovina ostvarenih po posebnim propisima (popularno „povlaštene mirovine“). Ovakve mirovine postoje u gotovo svim zemljama i razumljiva je njihova namjena za određene skupine korisnika, kao što su određene kategorije ratnih veterana ili skupine koje zbog prirode posla ne mogu raditi do 60 ili 65 godina (vojska, policija, rad na opasnim radnim mjestima). Me-

đutim, posve je neopravdano da neke druge skupine ostvaruju više povlastica, uključujući i povoljniji izračun mirovina.

Na primjer, nije jasno iz kojeg razloga saborski zastupnici ili članovi vlade ili neki drugi službenici trebaju ostvarivati mirovine po posebnim propisima. Radi se o osobama koje ostvaruju tijekom radnog vijeka (dok obnašaju određene dužnosti) za hrvatske prilike relativno visoke plaće i koji bi stekli pristojne mirovine i po općim propisima. **Sigurno da ukidanje jednog dijela mirovina po posebnim propisima ne bi riješilo probleme hrvatskog mirovinskog sustava, ali bi pridonijelo pravednijem sustavu i dovelo do određenih ušteda sredstava koja se mogu usmjeriti na poboljšanje statusa određenih skupina ili svih umirovljenika.**

■ **Preko 90 posto starijih osoba od 65 godina stanuje u vlastitoj nekretnini. No, stambeno bogatstvo starijih dovodi i do ekonomskog nasilja, umirovljenici da bi preživjeli potpisuju ugovore o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju. Posebno je dosmrtno uzdržavanje vrlo rizično jer osoba još dok je živa prebacuje imovinu na uzdržavatelja koji često ne ispunjava dužnost uzdržavanja. Što bi, po Vama, država trebala poduzeti da spriječi to iskorištavanje?**

Nažalost, starije osobe češće postaju žrtve prevara, zlorabiranja i ekonomskog nasilja i u tom kontekstu se spominje i dosmrtno uzdržavanje. Ne znam koliko ima sklopljenih ugovora o dosmrtnom uzdržavanju i koliko je slučajeva zlorabiranja ovog instituta, ali se u medijima često eksponiraju ovakvi primjeri. To je pitanje, prije svega, za pravnike kako zakonski

zaštititi one starije osobe koje sklapaju ovakve ugovore. Trebalo bi zabraniti sklopljanje ugovora u nekim slučajevima i voditi evidenciju o ovakvim ugovorima.

U slučaju sporova, nužne su žurnije reakcije sudova. S druge strane, ključni problem je nedovoljna informiranost starijih osoba. To se posebice odnosi na one starije osobe koje su zbog zdravstvenih i drugih razloga (žive same ili su socijalno izolirane zbog bolesti, smanjenih kognitivnih mogućnosti, prostorne udaljenosti) slabo informirane i upoznate sa socijalnim i drugim pravima.

Poznati su mi rezultati jednog istraživanja prema kojem manje od četvrtine starijih ispitanika zna razliku između doživotnog i dosmrtnog uzdržavanja. Kada je u pitanju informiranje starijih osoba, očito treba koristiti kanale koji su bliski starijim osobama (domovi zdravlja, crkve, udruge, dionici u lokalnoj zajednici, gerontodomačice i sl.). Osim boljeg informiranja nužne su edukacije aktera koji djeluju u području skrbi za starije osobe.

Naposljetku, svakako treba raditi na razvoju institucionalnih i posebice izvaninstitucionalnih usluga za starije osobe koje su pružaju u njihovim domovima ili u lokalnoj zajednici, kako bi se smanjila potreba za sklapanjem ovakvih ugovora.

Jasna A. Petrović/Igor Knežević

Zbog djece veću mirovinu dobilo 10.189 žena

Jedna od pozitivnih stvari mirovinske reforme koja je stupila na snagu 1. siječnja 2019. godine bila je uvođenje takozvane „majčinske mirovine“. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, broj 115/18) koji je stupio na snagu 1.1.2019. uvodi se kategorija dodanog staža za izračun visine mirovine roditelju – majci ili posvojiteljici, na način da se ukupno navršenom mirovinskom stažu dodaje šest mjeseci za svako rođeno ili posvojeno dijete, odnosno iznimno roditelju – ocu ili posvojitelju ako je koristio pretežni dio roditeljskog dopusta. Navedeni staž dodaje se nakon ispunjenja uvjeta mirovinskog staža za mirovinu.

Naime, za svako rođeno ili posvojeno dijete novim umirovljenicama dodaje se šest mjeseci radnog staža, što u konačnici povećava mirovinu za oko dva posto po djetetu. Oni s prosječnom mirovinom od 2.500 kuna tako po djetetu dobivaju 50 kuna, što je 600 kuna godišnje.

Riječ je o mjeri kojom se ublažila nepravda prema ženama koje su koristile roditeljski dopust i posljedično dobile nižu mirovinu. Do 8. siječnja 2020. godine to pravo iskoristilo je 10.189 osoba koje su lani išle u mirovinu. Riječ je uglavnom o ženama, iako to pravo mogu iskoristiti i očevi i posvajatelji koji su se brinuli o djetetu tijekom njegovih prvih šest mjeseci života.

Podaci su pokazali da su tri od četiri nove umirovljenice tijekom 2019. ostvarile dodatni staž zbog djece. Od ukupnog broja, njih 2.176 imalo je jedno dijete, 6.069 dvoje djece, 1.531 troje djece, a ostale su žene imale četvero i više djece. Važno je napomenuti kako se dodatni staž na djecu dodaje tek nakon stjecanja uvjeta za mirovinu, a ne unaprijed za odlazak u samu mirovinu.

Dodavanje „majčinskog staža“ pozitivno se odrazilo na visinu mirovina žena, tako da se razlika u odnosu na muškarce ipak smanjila. Zanimljivo je da su žene koje su lani otišle u punu starosnu miro-

vinu dobile oko 200 kuna veće mirovine od muškaraca, pišu mediji, navodeći da su muške prijevremene starosne mirovine i dalje oko 200 kuna veće od ženskih. Kao što smo već pisali, rodni jaz u mirovinama u Hrvatskoj iznosi gotovo 25 posto, no za one koji su novoumirovljeni u prošloj godini je on pao malo ispod 10 posto, čemu je svakako pridonijela i ova mjera

Uvođenje „majčinskog staža“ svakako je pozitivna mjera ove Vlade, no postoje zemlje koje nam u vezi toga mogu biti uzor. Primjerice, susjedna Slovenija također daje šest mjeseci staža za jedno dijete, ali za dvoje djece 16 mjeseci, troje 26 mjeseci, a za četvero čak 36 mjeseci.

Još je bolja situacija u Njemačkoj, gdje se po djetetu dobije čak tri godine staža, i što je još bolje, on se dodaje prije stjecanja uvjeta za mirovinu. U Njemačkoj je uvjet za mirovinu pet godina staža te žene koje nikada nisu imale pravo na mirovinu, a imale su dvoje djece, od prošle godine se mogu umiroviti.

EUROPSKI PROJEKT

I Split i Rijeka oštro o nejednakostima

U sklopu EU projekta „Jednaka prava – jednake plaće – jednake mirovine“ u Splitu su 19. i 20. studenog 2019. i u Rijeci 12. i 13. prosinca 2019. održane dvodnevne radionice *Ravnopravnost za sve*. Radionice, na kojoj je bilo oko 40 sudionica/ka, su održale Anamarija Tkalčec iz CESI-ja, Jasna Petrović i Igor Knežević iz Sindikata umirovljenika Hrvatske, Hildgard van Hove iz Instituta za ravnopravnost žena i muškaraca (Belgija) te Sanda Brumen iz ureda Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova.

Na radionicama se raspravljalo o problemu rodnog jaza u plaćama i mi-

rovinama, pitanju roda i spola, utjecaju obrazovanja na problem nejednakih plaća te važnosti usklađivanja obiteljskog i profesionalnog života u svrhu postizanja ravnopravnosti u svijetu rada i mirovinskog sustava. Drugog dana radionica sudionici su podijeljeni u grupe u kojima su analizirali probleme rodnog jaza u plaćama i mirovinama te donosili prijedloge kako bi se poboljšala situacija žena.

Grupe koje su se bavile problemom rodnog jaza u mirovinama zaključile su kako kod žena vlada veća nezaposlenost, imaju niža primanja i nešto kraći radni vijek. Također, žene starije od 50 godina se teže zapošljavaju te sve to kasnije utječe na niže mirovine. Kao pozitivna istaknuta je mjera da se svim novoumirovljenim ženama od 1. siječnja 2019. godine za svako rođeno ili posvojeno dijete dodaje šest mjeseci radnog staža, što u prosjeku podiže mirovine za oko dva posto po djetetu, čime se smanjuje rodni jaz u mirovinama.

Također, kao pozitivna istaknuta je i opcija da novoumirovljene/i mogu birati

hoće li primati mirovinu samo iz prvog ili iz prvog i drugog mirovinskog stupa čime su brojne umirovljenice mogle izabrati financijski povoljniju mirovinu i smanjiti svoje siromaštvo. Sudionice/i su zaključili/e kako bi žene trebale imati sigurnije ugovore o radu (na neodređeno), zatim bi se morao uspostaviti pravedniji sustav usklađivanja mirovina kojim bi se u punom iznosu pratio rast troškova života i rast prosječne plaće te kao mjera protiv siromaštva žena bi se trebala uvesti zamjenjena minimalna mirovina.

Također, zaključeno je da bi poslodavci trebali dobiti olakšice kada zaposle žene starije od 50 godina, zatim da bi država trebala osigurati punu plaću zaposlenima koji skrbe za djecu ili starije članove obitelji. Smanjenju siromaštva i rodnog jaza u mirovinama pridonio bi i pravedniji sustav dobivanja obiteljske mirovine, odnosno da umjesto 70 posto od pokojnikove mirovine, žene mogu zadržati svoju mirovinu i dobiti još 20 do 50 posto mirovine od pokojnog partnera.

Ova stranica objavljena je u okviru dvogodišnjeg europskog projekta „Jednaka prava - jednake plaće - jednake mirovine - Širenje opsega implementacije akcija i zakonskih standarda rodne ravnopravnosti s ciljem dostizanja rodne ravnopravnosti i sprječavanja siromaštva u Hrvatskoj“, (REC-RGEN-PENS-AG-2017-820696-GPPG), koji s partnerima i suradnicima provodi Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova.

This article was funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

“The content of this article represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.”

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U SIJEČNJU 2020.

NOVOSTI U OBVEZNOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

UPRAVNO VIJEĆE HZZO-a

Dana 18. prosinca 2019. godine održana je 50. redovna sjednica Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO). U nastavku donosimo najvažnije odluke sa sjednice.

Produženje ugovora za bolničku i specijalističko- konzilijarnu zdravstvenu zaštitu do 31. ožujka 2020. godine

Odlukom Upravnog vijeća HZZO-a produženo je ugovorno razdoblje za privatne zdravstvene radnike i zdravstvene ustanove koji su s HZZO-om imali sklopljene ugovore o provođenju bolničke i specijalističko-konzilijarne zdravstvene

zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja s rokom važenja do 31. prosinca 2019. godine.

Ugovori s navedenim pružateljima zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja produženi su do 31. ožujka 2020. godine, izuzev ugovora s privatnim zdravstvenim radnicima i zdravstvenim ustanovama koji s HZZO-om imaju sklopljene ugovore o provođenju fizikalne terapije u kući koji su produženi do 31. siječnja 2020. godine.

Produženi ugovori za primarnu zdravstvenu zaštitu do 31. prosinca 2020. godine

Postojeći ugovori provoditelja primarne zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja produženi su do 31. prosinca 2020. godine.

IZ SADRŽAJA:

- Produženje ugovora za bolničku i specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu do 31. ožujka 2020.
- Produženje ugovora za primarnu zdravstvenu zaštitu do 31. prosinca 2020.

- Novosti u dentalnoj zdravstvenoj zaštiti
- Financiranje rada pod nadzorom doktora medicine bez specijalizacije te pripravničkog staža zdravstvenih radnika

Ugovori su produženi za privatne zdravstvene radnike i zdravstvene ustanove koji provode ugovorene djelatnosti izvan koncesije, kao i za privatne zdravstvene radnike i zdravstvene ustanove koji provode ugovorene djelatnosti u sustavu koncesije, odnosno za privatne zdravstvene radnike koji provode ugovorene djelatnosti u ordinaciji (novi organizacijski oblik obavljanja zdravstvene djelatnosti zdravstvenog radnika u privatnoj praksi na primarnoj razini zdravstvene djelatnosti), a koji su s HZZO-om imali sklopljene ugovore o provođenju primarne zdravstvene zaštite i ugovore o utvrđivanju sredstava i načinu provođenja zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja do 31. prosinca 2019. godine.

Novosti u dentalnoj zdravstvenoj zaštiti

Pravo na bijele ispune trudnicama i dojiljama

U okviru prava na dentalnu zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja pravo na bijele ispune (plombe) na svim zubima imala su samo djeca do 18 godina života.

Usklađenjem Odluke o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja s Uredbom (EU) 2017/852 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017. o živi i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1102/2008 te s tim u vezi izmjenom i uvođenjem novih dijagnostičko-terapijskih postupaka to pravo osigurat će se trudnicama i dojiljama.

Naime, cilj Uredbe (EU) 2017/852 jest osiguravanje visoke razine zaštite zdravlja ljudi i okoliša od antropogenih emisija i ispuštanja žive i živinih spojeva pomoću, između ostalog, ograničenja uporabe žive u zubnom amalgamu.

Prema Uredbi živa se u Europskoj uniji najviše upotrebljava u zubnom amalgamu, što predstavlja znatan izvor onečišćenja.

Uporabu zubnog amalgama stoga bi trebalo postupno ukinuti u skladu s Minamatskom konvencijom o živi iz 2013. i nacionalnim planovima temeljenim na toj Konvenciji o mjerama koje namjeravaju provesti kako bi se ukinula upotreba zubnog amalgama.

Europska komisija u skladu s Uredbom bi trebala procijeniti izvedivost postupnog ukidanja uporabe zubnog amalgama u dugoročnom razdoblju, po mogućnosti do 2030. godine, i podnijeti izvješće o tome, uzimajući u obzir nacionalne planove čije se donošenje zahtijeva ovom Uredbom i pritom u potpunosti poštujući nadležnost država članica za organizaciju i pružanje zdravstvenih usluga i zdravstvene zaštite.

Također Uredba utvrđuje potrebu poduzimanja konkretnih preventivnih mjera za zaštitu zdravlja ranjive skupine stanovništva, kao što su djeca te trudnice ili dojilje.

Financiranje rada pod nadzorom doktora medicine bez specijalizacije te pripravničkog staža zdravstvenih radnika

U cilju zapošljavanja što većeg broja doktora medicine u zdravstvenom sustavu Republike Hrvatske HZZO će i nadalje financirati rad doktora medicine bez specijalizacije.

S tim u vezi Upravno vijeće HZZO-a donijelo je Odluku o izboru doktora medicine bez specijalizacije za koje će se financirati rad pod nadzorom osnovom Javnog natječaja iz 2019. godine.

U prijedlog Liste prvenstva uvršteno je 39 kandidata.

Također se nastavlja i financiranje rada pripravnika – doktora medicine, magistara farmacije i magistara medicinske biokemije i laboratorijske medicine za koje će se financirati pripravnički staž osnovom Javnog natječaja i 3. dijela Otvorenog javnog natječaja iz 2019. godine.

Svi pristigli zahtjevi na oba javna natječaja zadovoljavaju formalne uvjete te je u sustav financiranja pripravničkog staža uvršten sveukupno 21 kandidat i to 15 doktora medicine, 2 magistra farmacije i 4 magistra medicinske biokemije i laboratorijske medicine.

Nakon provedenih natječaja, ugovorne zdravstvene ustanove i drugi ugovorni subjekti HZZO-a će sklopiti ugovore o radu s odabranim kandidatima, na osnovi kojih će HZZO u najkraćem roku sklopiti ugovore o financiranju rada pripravnika s ugovornim

zdravstvenim ustanovama i drugim ugovornim subjektima HZZO-a.

Uvedena A6 uputnica

Upravno vijeće HZZO-a donijelo je novu Odluku o pojedinim oblicima zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja koji se ostvaruju na osnovi uputnice i rokovima važenja uputnice, a kojom se utvrđuju pojedini oblici zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja koje osigurane osobe HZZO-a mogu ostvariti na osnovi tiskanice uputnice, obuhvat zdravstvene zaštite pokriven tom uputnicom te rokovi važenja uputnice ovisno o pojedinom obliku tražene zdravstvene zaštite.

Odluka je objavljena u „Narodnim novinama“, broj 127 od 27. prosinca 2019. godine i stupila je na snagu 1. siječnja 2020. godine, a njome je uvedena nova A6 uputnica za upućivanje osiguranih osoba na kontrolnu dijagnostičku pretragu.

Navedena uputnica pokriva kontrolna stanja kod ranije utvrđene dijagnoze bolesti i praćenje kroničnih bolesnika.

U okviru tražene usluge kao dio cjeline priznaje se i uzimanje i slanje materijala na patologiju, citologiju i mikrobiologiju. (UZV+punkcija, EGDS+PHD i sl.).

Temeljem izdane A6 uputnice osigurana osoba je dužna se javiti ugovornom provoditelju zdravstvene zaštite u roku 90 dana od dana izdavanja, a može ju realizirati u roku od 365 kalendarskih dana od dana narudžbe.

Obveze bolničkog odnosno vanbolničkog doktora specijaliste na osnovu A6 uputnice su: izdati preporuku o daljnjim obradama, preporučiti ambulan-

tno liječenje, liječenje u dnevnoj bolnici, hospitalizaciju, izdati preporuku o uvođenju/izmjeni terapije koristeći generičko nazivlje medikamentozne terapije gdje god je moguće.

Osnovom A6 uputnice nije moguće: izdati internu uputnicu za daljnje obrade i kontrolne preglede, naručiti i izdati preporuku o kontrolnim pregledima, izdati mišljenje o radnoj sposobnosti osiguranika, osim u slučaju izričitog traženja izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite.

Uvođenjem te uputnice HZZO će moći transparentnije pratiti liste čekanja u ugovornim zdravstvenim ustanovama, odnosno razlikovati kontrolne od prvih dijagnostičkih pregleda.

Osiguranje dodatnih sredstava bolničkim zdravstvenim ustanovama

Uvidom u cjelovito izvršenje bolničkih zdravstvenih ustanova u svim segmentima s trendom povećanja izvršenja, zatim porast troškova za posebno skupe lijekove u 2019. godini koji značajno opterećuju troškovnu poziciju bolničkog poslovanja, kao i pozitivne makroekonomske pokazatelje koji utječu i na prihode HZZO-a, bolničkim zdravstvenim ustanovama bit će doznačena dodatna financijska sredstva s ciljem daljnje stimulacije izvršenja i poboljšanja njihovih uvjeta poslovanja te povećanja dostupnosti zdravstvene zaštite osiguranim osobama HZZO-a.

Navedena novčana sredstva bolničke zdravstvene ustanove će pravdati isključivo izvršenjem zdravstvene zaštite osiguranim osobama HZZO-a.

- Uvedena nova A6 uputnica
- Osiguranje dodatnih sredstava bolničkim zdravstvenim ustanovama

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija
Margaretska 3, 10000 ZAGREB
www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.
Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja HZZO-a
Martina Furlan, dipl.iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI

za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979
za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

Uvjeti za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu u 2020.

Pravo na starosnu mirovinu stječe osiguranik kada navršši 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža.

U prijelaznom razdoblju od 2020. do 2029. godine žene ostvaruju pravo na starosnu mirovinu prema povoljnijim uvjetima (s nižom starosnom dobi), a od 1. siječnja 2030. izjednačavaju se uvjeti za žene i muškarce. U 2020. žene ostvaruju pravo na starosnu mirovinu s navršenih 62 godine i 6 mjeseci života i 15 godina mirovinskog staža.

Osiguranicima koji prvi put ostvaruju pravo na starosnu mirovinu nakon propisane dobi i koji imaju navršenih 35 godina mirovinskog staža, polazni faktor za određivanje mirovine povećava se za 0,34% za svaki kalendarski mjesec nakon navršenih godina života propisanih za stjecanje prava na starosnu mirovinu.

Sniženje dobne granice za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu odnosi se na osiguranike:

- koji rade na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima
- kojima nakon određenih godina života, zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije organizma opadaju u toj mjeri da onemogućavaju daljnje uspješno obavljanje tog posla (npr. baletni plesači, operni pjevači, plesači, dimnjačari) te
- osobe s invaliditetom (koje, da bi im se staž beneficirao, trebaju od Zavoda zatražiti da im se posebnim rješenjem utvrdi status osobe s invaliditetom).

Pravo na starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika stječe osiguranik kada navršši 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja u efektivnom trajanju.

Stož osiguranja u efektivnom trajanju je razdoblje provedeno u obveznom mirovinskom osiguranju i produženom osiguranju u stvarnom trajanju.

Ovo pravo ne može steći osiguranik koji ispunjava uvjete za redovitu starosnu mirovinu - koji u 2020. ima navršenih 65 godina života (muškarac) ili 62 godine i 6 mjeseci (žena).

Pravo na starosnu i starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika stječe se od dana kada su ispunjeni uvjeti za mirovinu, a ostvariti se može tek nakon prestanka osiguranja (zaposlenje, obavljanje obrtničke ili poljoprivredne djelatnosti i dr.).

Iznimka su osiguranici koji su na osnovi izmijenjenog ugovora o radu nastavili raditi do polovice punog radnog vremena, koji bez prestanka radnog odnosa stječu pravo na starosnu mirovinu ili starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika.

Pravo na mirovinu pripada najranije od prvog idućeg dana nakon prestanka radnog odnosa ako je zahtjev podnesen u roku od šest mjeseci od prestanka osiguranja. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenog roka, osiguranik ima pravo na mirovinu najranije šest mjeseci unatrag, računajući od prvog dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva. Unutar navedenih razdoblja osiguranik može

birati datum od kada želi da mu se prizna pravo na mirovinu.

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu ima osiguranik koji je navršio 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža.

U prijelaznom razdoblju od 2020. do 2029. godine žene stječu pravo na prijevremenu starosnu mirovinu prema povoljnijim uvjetima (s nižom starosnom dobi i kraćim mirovinskim stažem) - u 2020. žene ovo pravo stječu s navršenih 57 godina i 6 mjeseci života i 32 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža.

Visina prijevremene starosne mirovine trajno se smanjuje za 0,2% za svaki mjesec ranijeg ostvarivanja prava na mirovinu, prije navršenih godina života osiguranika propisanih za stjecanje prava na starosnu mirovinu, neovisno o duljini mirovinskog staža.

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu zbog stečaja poslodavca ima osiguranik koji je nakon prestanka osiguranja zbog stečaja, neposredno prije ispunjenih uvjeta za prijevremenu starosnu mirovinu, proveo neprekidno najmanje dvije godine kao nezaposlena osoba prijavljena službi nadležnoj za zapošljavanje, ako se s danom ispunjenih uvjeta ili najkasnije s prvim idućim danom nakon ispunjenih uvjeta odjavi iz evidencije nadležne službe za zapošljavanje. Pravo na mirovinu ostvaruje bez umanjenja.

U 2020. pravo na prijevremenu starosnu mirovinu zbog stečaja poslodavca imaju sljedeći osiguranici - muškarac kada navršši 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža, a žena kada kada navršši 57 godina i 6 mjeseci života i mirovinski staž od 33 godine i 6 mjeseci.

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu osiguranik stječe od dana kada su ispunjeni uvjeti za mirovinu, s tim što se to pravo može ostvariti tek nakon prestanka osiguranja (zaposlenje, obrtnička ili poljoprivredna djelatnost i dr.).

Korisniku prijevremene starosne mirovine koji se tijekom korištenja prava zaposli do polovice punog radnog vremena isplata mirovine se ne obustavlja.

Kada zahtjev za mirovinu podnese nezaposlena osoba (osoba koja nije u osiguranju), pravo na mirovinu pripada najranije od prvog idućeg dana nakon prestanka radnog odnosa ako je zahtjev podnesen u roku od šest mjeseci od prestanka osiguranja, a ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenog roka, osiguranik ima pravo na mirovinu najranije šest mjeseci unatrag, računajući od prvog dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva. Unutar navedenih razdoblja osiguranik može birati datum od kada želi da mu se prizna pravo na mirovinu.

KORISNICI MIROVINA - isplata u prosincu 2019.

Vrste mirovina	Broj korisnika	Prosječne svote mirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO		
Starosna mirovina	498 603	2.714,16 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO	31 727	3.657,24 kn
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO	84 481	2.392,15 kn
Prijevremena starosna mirovina	198 870	2.598,71 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO	313	2.835,02 kn
Invalidska mirovina	113 523	2.046,02 kn
Obiteljska mirovina	219 499	2.053,18 kn
UKUPNO - ZOMO	1 147 016	2.503,93 kn

Korisnici koji su u 2019. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO	Broj korisnika	Prosječna netomirovina
Starosna mirovina	20 799	2.583,18 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO	5 434	3.524,34 kn
Invalidska mirovina	2 242	1.819,46 kn
Obiteljska mirovina	9 508	2.133,91 kn
UKUPNO	45 697	2.573,18 kn

Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	102 921	3.811,02 kn
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	194 311	3.498,77 kn
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO	257 616	1.675,08 kn
Korisnici najviše mirovine prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 746	7.092,43 kn

Ukupan broj osiguranika	1 556 826
Ukupan broj korisnika mirovine	1 240 619
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika	1 : 1,25
Prosječna netoplaća u Republici Hrvatskoj za listopad 2019.	6.496 kn
Udio prosječne starosne mirovine za 40 i više godina mirovinskog staža prema ZOMO u u prosječnoj netoplaći u Republici Hrvatskoj za listopad 2019.	58,67%
Korisnici mirovina - muškarci (45,99%)	570 577
Korisnici mirovina - žene (54,01%)	670 042
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	71 godina
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2019. godini - ZOMO	31 godina
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2019. godini - ZOMO	64 godine
Potrebna sredstva za isplatu mirovina i mirovinskih primanja	3.468.000.000 kn

Ugovori o kupoprodaji i darovanju s pravom plodouživanja

Posljednja, peta radionica u sklopu projekta „Savjetovalište u gostima“ koju su pravni savjetnici Sindikata umirovljenika Hrvatske održali u suradnji s Gradom Zagrebom, održana je 5. prosinca 2019. godine u prostorijama podružnice SUH-a Peščenica. Tema su bili ugovori o kupoprodaji i darovanju s pravom plodouživanja, koju je izložio pravni savjetnik SUH-a Anto Kuprešak, a odgovore na pitanja 40-ak okupljenih davali su i pravnici Davor Šmuljić i Mladen Petrinović.

Kuprešak je u samom uvodu svog izlaganja upozorio okupljene da se prije bilo kakvog potpisivanja ugovora moraju informirati o mogućim posljedicama tog pravnog posla, a ako je druga ugovorna strana sastavljala ugovor, da uzmu dovoljno vremena da prouče taj ugovor, a najbolje je zatražiti savjet stručne osobe – pravnika. Zato i postoji Pravno savjetovalište Sindikata umirovljenika Hrvatske.

Buja industrija lešinarstva

Rečeno je i kako se u Hrvatskoj razvila prava industrija lešinarstva, koja je dovela do masovne otimačine imovine starijih građana, a u koju su uključeni obitelji, susjedi, ali i pojedinci povezani sa zdravstvenim, socijalnim i pravnim sektorom, među kojima vrlo često privatni domovi umirovljenika i udomitelji.

Što se tiče kupoprodajnog i darovnog ugovora, Kuprešak je kazao kako se u njih može ubaciti, tj. upisati u jedan članak pravo doživotnog uživanja i plodouživanja na cijeloj ili dijelu nekretnine. Primjerice, ako osoba daruje ili proda kuću nekome, ali ostavi mogućnost da i dalje besplatno živi u njoj, riječ je o pravu doživotnog uživanja. Ili ako osoba daruje kuću u kojoj su dva stana, te stavi klauzulu u ugovor o darovanju da jedan stan iznajmljuje podstanarima i od njih prima novac, riječ je o plodouživanju u dijelu nekretnine.

Osnovni elementi koji moraju biti u kupoprodajnom ugovoru su s jedne strane prodavatelj, a s druge strane kupac s točnim osobnim podacima te podaci iz vlasničkog lista kao što su katastarska čestica, zemljišno-knjižni uložak, katastarska općina, kupoprodajna cijena, isplata ugovorene cijene i kada će slijediti isplata. Ako je isplata u dva ili više obroka, poslije zadnje rate se mora u gruntovnicu priložiti ugovor i tabularna izjava da je isplaćen cjelokupan iznos.

Lakše do raskida

Ako se odmah poslije sklapanja ugovora isplaćuje cjelokupan iznos, mora se u ugovoru unijeti u jedan članak da prodavatelj dozvoljava uknjižbu prava vlasništva u zemljišnim knjigama i drugim državnim tijelima nakon ovjere potpisa. Kupoprodajni ugovor može prestati poništenjem, raskidom, nemogućnošću ispunjenja obveza iz ugovora i smrću ugovorne strane, može se raskinuti i sporazumno u pisanom obliku, uz potpis jedne i druge strane.

Najviše vremena Kuprešak je uzeo za objašnjenje ugovora o darovanju, za kojeg je kazao da nastaje kad se darovatelj obveže prepustiti obdareniku bez protučinidbe stvar ili imovinsko pravo, a to obdarenik prihvatiti. Ugovor o darovanju je jedno-

strano obvezujuć, a kada je predmet darovanja nekretnina, on uvijek mora biti sklopljen u pisanom obliku. U slučaju da se nekretnina ne predaje u posjed obdareniku istovremeno sa sklapanjem ugovora, ugovor mora biti sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili ovjerene privatne isprave od strane javnog bilježnika.

Opoziv zbog siromaštva

Bitni sastojci ugovora o darovanju su predmet darovanja, volja darovatelja da predmet darovanja prenese obdareniku i prihvata darovanja. Kuprešak je objasnio kako darovatelj može opozvati darovanje nakon ispunjenja ugovora, i to ako nakon sklapanja ugovora toliko osiromaši da više nema sredstava za svoje nužno uzdržavanje niti ga tko ima uzdržavati, osim ako se svojom krivnjom doveo u to stanje (npr. postao pijanac). Obdarenik pak nije dužan vratiti dar ako darovatelju osigura sredstva koja mu nedostaju za uzdržavanje ili ako se i sam nalazi u oskudici.

Također, darovatelj može opozvati darovanje ako je obdarenik njemu ili članu njegove obitelji učinio kazneno djelo ili se prema njima teže ogriješio u zakonom utvrđene dužnosti. Nasljednik darovatelja može opozvati darovanje ako je obdarenik namjerno usmrtio darovatelja ili ga spriječio da opozove darovanje.

Postoje i zakonski rokovi u kojima se može opozvati darovanje. Rok prava na opoziv darovanja je jedna godina od dana kada je osoba koja ima pravo na opoziv saznala za razlog opoziva. Pravo na opoziv darovanja zbog osiromašenja je deset godina od predaje nekretnine, odnosno pet godina od predaje pokretnine. Za kraj je Kuprešak kazao i kako obdarenik mora vratiti dar u slučaju povrede nužnog dijela. Nužni dio je povrijeđen kad nužni nasljednik iz raspoloživog dijela ostavine ne može dobiti punu vrijednost svog nužnog dijela.

Igor Knežević

😊 Koja je razlika između oporuke i ugovora o darovanju?

Ugovorom o darovanju sa zadržavanjem plodouživanja se raspolaže imovinom među živima, mora postojati druga strana - obdarenik koji ga potpisuje i mora biti ovjeren strogo kod javnog bilježnika. A oporuku možete sami sastaviti, u pisanom obliku, bez druge strane i nije je potrebno ovjeriti kod javnog bilježnika te pravne posljedice nastupaju nakon smrti oporučitelja. Kad je riječ o oporuci, nju možemo jednostavno poderati (uništiti) i napisati novu, dok će za vrijeme eventualnog spora ugovor o darovanju biti važeći.

😊 Godinama se sam brinem o staroj majci, dok moja sestra to ne čini. Majka mi želi ostaviti obiteljsku kuću. Što je najbolje da učinimo?

Najsigurnije bi bilo da sklopite s majkom ugovor o doživotnom uzdržavanju pa tako vaša sestra ne bi imala pravo na nužni dio, na koji u slučaju oporuke ili darovnog ugovora ima pravo. U slučaju da sklopite darovni ugovor, sestra će imati pravo na nužni dio.

😊 Obdarenik kojem sam darovao automobil nakon darovanja je opljačkao kuću u mojem vlasništvu, za što je pravomoćno osuđen. Mogu li opozvati darovanje automobila?

Da, darovanje možete opozvati u roku od godinu dana otkad ste saznali za razlog opoziva.

STUDENSKI GRAD Aktivni u hladnim danima **aktivnosti**

Članovi zagrebačke SUH-ove podružnice Studentski grad protekla dva mjeseca bili su vrlo aktivni. U hladnijim danima vrlo su posjećene radionice vježbanja, plesa, pjevanja i slikanja. U studenom su članovi avionom putovali na sedmodnevni izlet u Tursku gdje su posjetili Antaliju, Konyu, Kapadokiju, Goreme i Alanju te su uz odličnog vodiča saznali mnogo o toj zemlji, kulturi, običajima i ekonomiji. Putovalo se i na jednodnevni izlet u Rude na Samoborskom gorju, gdje su posjetili rudnik Svete Barbare, a potom su obišli i muzej grada Samobora.

S udrugom Sincro Synergija po peti put je organizirana multi-kulturalna večer u kojem volonteri iz raznih zemalja predstave svoju zemlju i za tu priliku pripreme nešto od jela ili pića koje se u toj zemlji konzumira. Članice su ovaj put napravile rudarske greblice, čiji recept je dobiven u Rudama na proteklom izletu, zatim hladetinu, razne kolače i lepinje.

Na kraju godine organizirana je novogodišnja priredba u kojoj su članice pokazale pjevačka i plesna umijeća. Gostovao je i stand

up komičar, zatim plesačice orijentalnih plesova, vokalno instrumentalni sastav koji njeguje makedonske i hrvatske tradicionalne pjesme i nezaobilazna klapa. Užurbano se nastavlja s desecima programa.

Snježana Živčić

PAZIN Ugodno druženje s Talijanima

Pazinski SUH-ovci sredinom listopada otišli su u goste prijateljima iz pobratimljenog grada Portogruara gdje su prisustvovali godišnjoj proslavi njihovog lista Libereta. U programu su sudjelovali i članovi Folklornog društva Pazin, a tom prigodom Pazinjanima je uručena plaketa zahvale za dugogodišnju suradnju. Veselo su

proslavili i Martinje, a tijekom jesenskih mjeseci organizirali su i tečajeve dekupaža, rada u drvu i kamenu te tečaj pletenja čarape. Finalni radovi izloženi su na štandu u gradu za vrijeme Dana palačinki.

Čak 130 članova veselo se družilo na tradicionalnoj zabavi povodom sv. Nikole, zaštitnika Pazina. Proslavljen je

i zlatni pir, 50-godišnjica braka članova Milke i Josipa Blaževića, a na zabavi je organizirana i bogata lutrija koju je sponzoriralo čak 118 donatora. Prikupljenim novčanim sredstvima planiraju se kupiti pokloni za bolesne i starije članove, a u uskoro će se posjetiti i članovi koji borave u domovima umirovljenika.

Gracijela Zović

UMAG

S poklonom na vrata

Prema ustaljenoj praksi tijekom prosinca aktivistice podružnice SUH-a Umag posjetile su starije i bolesne članove i tom prilikom uručile su im prigodan skromni poklon. Dana 27. prosinca u hotelu Sol Garden Istra for Plava Laguna održana je već tradicionalna svečana blagdanska večera članova SUH-a i Ogranka umirovljenika Istraturista. Nakon pozdravnih riječi predsjednika Antona Pertota i predsjednika Ogranka Fulvia Titonela te uručivanja cvijeća zaslužnim aktivisticama Palmiri i Moniki, slijedila je blagdanska večera.

Druženje je bilo ugodno pa su uz zvukove dobre glazbe sudionici u granicama svojih mogućnosti zaplesali. Uslijedio je nastup plesne grupe „Zvezdica“, čiji ples je nagrađen dugotrajnim pljeskom. Održana je i humanitarna lutrija, a svi prihodi su namijenjeni prikupljanju sredstava za nabavu medicinske opreme za Dom zdravlja Umag. Druženje je nastavljeno do kasnih večernjih sati, a svi sudionici su prilikom rastanka izrazili želju da se slična druženja češće održavaju.

Marija Pertot

DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

Uspomene na srdačni prijem

Članovi SUH-a Dubrovačko-neretvanske županije boravili su šesti put zaredom, u razdoblju od 24. studenog 2019. do 4. prosinca 2019., u Banji Vrućica u Tesliću, BiH.

Na putu su se prisjetili ranijih posjeta banjalučkom biskupu Franji Komarici kada su mu prvi put poklonili konavoski vez te drugi put kip Svetog Vlaha, kao i ostale poklone za Hrvate u banjalučkoj enklavi. Prisjetili su se srdačnog prijema domaćina, koji im je ostao u neizbrisivom sjećanju.

Ove godine posjetili su banjalučki franjevački samostan Marija Zvijezda, gdje su kupili poznati sir trapist, kojeg proizvode lokalni franjevci. Posjetili su i Tešanj, Etno selo Usoru, Jelak i ostala mjesta u okruženju. U odlasku i na povratku su svratili u Jablanicu na janjetinu s ražnja. Samim boravkom u Banji Vrućica gdje su se kupali, ali i provodili terapije, kao i obično bili su iznimno zadovoljni te su svi suglasni kako se to višednevno tradicionalno druženje u toplicama treba ponoviti i sljedeće godine.

Dubrovačko-neretvanski umirovljenici su također, 14. prosinca 2019. otišli na jednodnevni izlet u Mostar i Vrapčice, gdje su kupili prigodne namirnice za nadolazeće blagdane. Nakon razgledavanja Mostara i posebno im drage šetnje preko Starog mosta, ručali su u Carting klubu u Mostaru te se vrlo zadovoljni vratili svojim kućama.

Ante Mandić

„Mladež“ umirovljenika dočekala Novu

Utorak 31. prosinca 2019. godine oko 150 članova podružnice SUH-a iz Đakova zajedno s gostima iz okolnih mjesta dočekali su novu, 2020. godinu, u restoranu Croatia Turist u Đakovu. Doček je prošao uz veliko veselje, zabavu i bogatu tombolu, a pored izvrsne večere i odlične glazbe SUH-ovci su osigurali za sve nazočne i šampanjac kako bi se što veselije uplovilo u novu godinu.

Tako su se članovi i gosti na najljepši način oprostili od 2019. godine i veselo s puno nade za što više zdravlja i boljeg života krenuli u 2020. godinu. Koliko je cijeli doček prošao u super ozračju govore i riječi jednog od prisutnih koji je nakon što je vidio kako se penzići vesele, rekao da su oni – „mladež“ umirovljenika, što se jako dopalo svim okupljenima.

Inače, 46 članova SUH-a iz Đakova je od 8. do 15. rujna ljetovalo u apartmanskome naselju sv. Filip i Jakov gdje su u tjeđdan dana posjetili i obližnji Zadar te Kornate. Također su ove jeseni u jednodnevnom izletu posjetili i bilogorski kraj, gdje su uživali u prekrasnim pejzažima obronaka Bilogore, a bili su nazočni i krštenju mošta uz druženje i ples. Đakovčani obaveštavaju kako svaki drugi četvrtak u mjesecu organiziraju redovito druženje članova uz glazbu i tombolu.

Željko D. Kovač

VRGORAC Godina sa srcem

Tijekom cijele 2019. godine vrgorački SUH-ovci vodili su računa o njihovim bolesnim prijateljima, posjećujući ih i dajući im prigodne poklone. Ta je godina za Vrgorčane bila stvarno ispunjena raznim događajima pa je teško sve ih pobrojati no, posebno pamte zabavu za Dan žena u hotelu „Prvan“ i posjet prijateljima u staračkom domu gdje su organizirali uskrсни domjenak.

I u prostorijama podružnice uspješno su se skupljali potpisi i za referendumsku inicijativu 67jepreviše, a krajem

svibnja prisustvovali su predavanju koje su im održali policajci Boro Vranješ i Ilija Patrlj o sigurnosti starijih osoba. Govorilo se o opasnostima koje prijete na ulici, ali i u domovima od raznih prodavača i prevaranata kojima su cilj starije osobe. Od 31. svibnja do 2. lipnja na Danima dalmatinskog pršuta i vina imali su štand gdje su nudili jagode, marmeladu od kupina, palačinke, uštipke...

Na 11. Sportskim susretima u Glavicama kod Sinja krajem rujna sudjelovali su i osvojili prvo mjesto u potezanju ko-

nopa. Od 20. do 30. listopada boravili su na rehabilitaciji u Banji Vrućici te su se vratili obnovljeni i spremni za nove pobjede i avanture. Posjetili su i Advent u Zagrebu i bili na njegovom otvaranju 30. studenog, a na Adventu u Vrgorcu u prosincu su imali svoju kućicu gdje su nudili svoje proizvode i rukotvorine.

Tijekom 2019. se putovalo i u Italiju, Mađarsku, Crnu Goru, a u ožujku 2020. planiran je višednevni izlet u Prag. Vrgorčani posebno žele naglasiti kako su financijsku pomoć za izlete i putovanja dobivali od Grada Vrgorca i tvrtke braće Pivac kojima se i ovim putem zahvaljuju.

Senka Erceg

VRBOVEC Debi pjevačkog zbora

Pjevački zbor vrbovečke podružnice Sindikata umirovljenika Hrvatske 6. siječnja 2020. godine je imao svoj prvi nastup na Adventu u Vrbovcu. Pod vodstvom Franje Simića petnaestak članova otpjevalo je nekoliko prigodnih pjesama i tako pridonijelo lijepoj atmosferi na zadnjem danu adventskog druženja u Vrbovcu.

Svi koji se žele uključiti u rad novoosnovanog zbora mogu se javiti utorkom i petkom od 9 do 12 sati u vrbovečku podružnicu SUH-a na adresi Brdo 3/1 ili nazvati na 01/279118. Vježbe Pjevačkog zbora SUH-a održavat će se srijedom u 18 sati.

I.K.

SPLIT Okus livanjskog sira

Ove godine članovi SUH-ove podružnice iz Splita su odlučili dočekati 2020. godinu u prelijepom hotelu B&M u Livnu. Dočekani su, kažu, predivno, jer im je djelatnica hotela Anđelka Mandić bila u svakom trenutku na raspolaganju. Sam doček bio je predivan, uz dobru glazbu i hranu.

U jutarnjim satima poslije doručka Splitsani su iskoristili slobodno vrijeme za šetnju gradom i razgledavanje ljepota grada bogate povijesti koja je utkana u brojnim spomenicima, arheološkim nalazištima, crkvama, džamijama i mostovima. Prijatelji prirode došli su na svoje jer su okruženje Livna i cijela županija bogati prirodnim ljepotama, šumama, rijekama, jezerima, pašnjacima i prekrasnim planinama.

Boravak će članovi pamtiti i po degustaciji izvrsnog livanjskog sira.

Asja Tomić

Otkrivena tajna uspješnog starenja

Stari ljudi gube pamćenje, sluh, apetit i štošta drugo. Da li se svi ovi gubici moraju obavezno dogoditi? Da li biti star istovremeno znači i biti senilan? Da li se proces starenja može kontrolirati, usporavati ili čak zaustaviti? Da li je očekivana duljina života genetski odlučena ili može biti produžena i iznad 110 godina? Znanstvena disciplina koja proučava proces starenja - gerontologija - pokušava odgovoriti na ta pitanja. Starenje je danas predmet intenzivnog istraživanja u mnogim velikim znanstvenim centrima, gdje istraživači lome pretpostavke i otkrivaju iznenađujuće mogućnosti.

Tako, na primjer, danas znamo da senilnost nije rezultat normalnog starenja, nego rezultat bolesti. Prema sadašnjem znanju, 85 posto ljudi starijih od 65 godina prolazi kroz relativno blage promjene u koje su uključeni: usporene reakcije, određena oštećenja u pamćenju nedavnih događaja, otežano učenje itd. Međutim, vjerojatno samo oko 15 posto starijih je zahvaćeno određenim stupnjem senilne demencije, što znači ozbiljan gubitak pamćenja, dezorijentacije u vremenu i prostoru ili čak neprepoznavanje prijatelja i rođaka.

Kemija iza senilnosti

Senilna demencija može obuhvatiti i Alzheimerovu bolest, moždanu aterosklerozu i druga različita oboljenja. Utvrđeno je da ljudima koji boluju od Alzheimerove bolesti nedostaje i 90 posto jednog enzima potrebnog za sintezu acetilholina, inače potrebnog za održavanje normalnog

pamćenja. Znanstvenici tragaju za supstancom koja bi u organizmu mogla nadomjestiti manjak tog enzima ili acetilholina.

Kada je u pitanju tjelesna težina i dužina života, u Američkom gerontološkom istraživačkom centru su došli do zaključka da neznatno povećanje tjelesne težine iznad idealne ne povećava ukupnu smrtnost među starijim ljudima. To je nešto što se donekle razlikuje od naših dosadašnjih shvaćanja iz tog područja. U istom centru obavljeno je i niz studija kojima je bio cilj utvrditi efekte fizičkih vježbi (npr. laganog, programiranog trčanja, jogginga i drugih tjelovježbi).

Prije se smatralo da se briga prema starijim osobama izražava time da im se osigura što više mirovanja, život bez zamora i napora. Danas znamo da umjerena tjelovježba može znatno usporiti proces starenja. Danas se uvodi rekreativno trčkanje i u domove za starije osobe. Stručnjaci običavaju kazati da će dobra fizička spremnost osigurati "više godina vašem životu i više života vašim godinama". Umjereni, lagani jogging kod starijih i starih ljudi poboljšava pamćenje, jača pažnju, sposobnost koncentracije, povećava njihov interes za život sredine, a time oni postaju i uravnoteženiji.

Život bez stresa ne postoji

Svakako da mentalni faktori, naročito sposobnost prevladavanja stresa, imaju učinka na dužinu života. Međutim, valja imati na umu da, prvo, život bez stresa praktički nije moguć, a drugo, stres ne znači uvijek nešto opasno i nezdravo. Uslijed stresa oboljet će čovjek samo ako je stres povezan s osjećajem neugode (iscrpljenost, briga, prisila, jad). Gubitak "normalnog stresa" može također imati za posljedicu bolest. Primjerice, umirovljenik, ubrzo nakon odlaska u mirovinu, pretrpi srčani infarkt. Najveći je stres - nerad.

Znanstveni direktor jednog američkog nacionalnog instituta za proučavanje starenja kaže: "Uvjeren sam da imati razloga za življenje je vjerojatno najvažniji pratilac uspješnog starenja". On je s tim vjerojatno sve kazao.

dr. Ivo Belan

PLESOM PROTIV SAMOĆE

Disko za starije od 65

Diljem Južne Koreje otvoreno je oko tisuću dnevnih diskoteka koje su namijenjene isključivo za osobe starije od 65 godina. Riječ je o projektu koji je organizirala tamošnja vlada, a s ciljem da smanji negativne učinke samoće, ali i demencije u zemlji u kojoj udio starijih u populaciji rapidno raste.

Starije osobe u diskotekama tako uživaju u plesu i dobro se zabavljaju nakon desetljeća napornog rada, zaboravljajući barem na trenutak na probleme sa zdravljem i nedostatkom novca.

APLIKACIJA ZA STARIJE

Igrice za vježbanje mozga

Sjećanje je usko povezano sa starenjem i kako starimo ono može početi blijediti. Osim starenja, problemi s pamćenjem usko su povezani i s medicinskim stanjima poput blagih kognitivnih oštećenja ili demencije. Zbog toga su američki neuroznanstvenici osmislili aplikaciju Lumosity koja pomaže korisnicima da uvježbavaju svoje kognitivne sposobnosti.

Riječ je zapravo o tri igrice za mozak kojima seniori mogu vježbati i izoštriti pamćenje, pažnju, fleksibilnost, brzinu i rješavanje problema. Dovoljno je samo nekoliko minuta dnevno igrajući te igrice i pomak će vrlo brzo biti vidljiv, poručuju tvorci ove aplikacije.

„Moramo
stvari
'resetirati'
kako bismo
uspješno
dovršili ono
što smo
planirali
ostvariti u
novoj godini“

Piše: Biserka Budigam,
psihologinja

Nove želje u novoj godini

Vjerujem da ste svi proslavili Novu godinu onako kako ste željeli, u najboljem društvu koje ste sami odabrali. Danas sam sreća mnogo suradnica i suradnika koje još nisam vidjela u ovoj godini pa sam ih uz lijepe želje pitala i kako su i gdje proslavili Novu godinu. Neki iz Zagreba su je dočekali na Trgu bana Josipa Jelačića uz poznatu grupu „Prljavo kazalište“. Uvjeravali su me da im uopće nije bilo hladno. Ne znam koliko je bilo stupnjeva na termometru, ali to ionako nije važno jer su svi osjećali toplinu mase koja je dijelila radost druženja i pjesama koje traju već nekoliko desetljeća i koje su bile dio nekih novih vremena u našim životima.

Druga gospođa mi je rekla kako su ona i još tri prijateljice kod kuće, uz pjesmu i ples, veselo dočekale Novu. Jedan je mlađi umirovljenik prespavao ponoć i probudio se u Novoj godini. Treća mi je gospođa rekla da je Novu dočekala u „najboljem društvu“, tj. sama sa sobom. Ona i njene uspomene, ona i sjećanje na prvi ples, na prvu ljubav, na puno dočeka u veselom raspoloženju, uz sjetnu glazbu i čestitku s TV ekrana. Šampanjcem je nazdravila sebi i nekom društvu iz nekog drugog vremena. U jednom ju je času suza vratila u sadašnjost, ali obrisala ju je i ostatak noći prespavala. Ujutro je, kaže, nestalo romantike i čarolije polusvjetla.

Novi dan bio je za donošenje novih odluka. Stara godina bila je, kaže, tako-tako, ni predobra ni preloša, podnošljiva, bez nekih uzbuđenja. U novoj godini se odlučila više družiti u svojoj SUH-ovoj podružnici i svakako će iduće godine ići tamo na doček jer do sada nije za to imala želju. Odlučila je više se družiti s nekim

novim prijateljima, jer starih više gotovo i nema. Djeca su otišla u daleki svijet koji ona ne poznaje jer nije tamo ni bila. Pošalju joj za Novu godinu 500 eura i čestitku. Ljeti je posjete samo nekoliko dana u prolazu na more, na ljetovanje, ali je ne pozovu da ide s njima i unucima koji su već srednjoškolci i nisu emotivno vezani za baku. Tako je prošle godine odlučila da se više neće osamljivati i da će radosnije živjeti, ali uvijek ju je spriječila neka obveza prema prijateljici ili nekoj starijoj rođakinji. Njena samoća traje cijelo desetljeće i teško da će promijeniti tu rutinu.

I tako se sjetih kako i sama na početku svake godine zaključim da nisam ostvarila u protekloj godini sve što sam planirala. Iz godine u godinu ostvarujem sve manje „zadataka“. I ove sam godine planirala u prvoj polovici napraviti toliko stvari koje sam planirala već prije dvije godine. Ponekad zaboravimo da nam s godinama vrijeme „kraće“ traje. Nešto što smo u „ranim četrdesetima“ ostvarivali za mjesec dana, sada nam trebaju tri mjeseca. I ja ću morati utrostručiti snage i ozbiljno se prihvatiti posla jer vrijeme nesmiljeno curi. Analizirala sam gdje sam griješila i što sam sve „gurala pod tepih“ pa sada znam da nemam više pravo na pogrešku. Shvatila sam da moram realizaciju programirati u etapama i držati se planiranog. Ne smijem sama sebi opravdavati odgađanje i neizvršenje nego stvari posložiti drugačije.

Ne smijemo vjerovati da će nam pomoći Kairos (bog, mali čupavi dječak iz grčke mitologije, kojeg moramo uhvatiti za čuperak). Moramo stvari „resetirati“ kako bismo uspješno dovršili ono što smo planirali ostvariti u novoj godini. I tako svake

godine na kraju analizirati realizaciju onoga što smo sami zacrtali. Kako s godinama slabe naše sposobnosti, moramo smanjivati planove koje želimo ostvariti tijekom godine, jer spoznaja na kraju da nismo realizirali ni polovinu planiranog dovodi nas do razočaranja. Želje moramo prilagoditi dobi, a ne cijele se godine ljutiti na samu i samog sebe zbog nemogućnosti realiziranja ne-realno postavljenih ciljeva i zadataka. U svakoj novoj godini moramo uživati i ne natjecati sa samima sobom.

I kad jedni drugima čestitamo Novu godinu obično si zaželimo „puno sreće i mirvine veće“ (to znamo da je samo zbog rime).

Savjet svima koji žele učiniti neke radikalnije promjene u svom životu, kao što su preseljenje u manji stan, neka se posavjetuju s djecom, rođacima ili prijateljima, jer promjena sredine i stjecanje novih navika u novom okruženju može psihički destabilizirati stariju osobu. Još nedovoljna pripremljenost za odlazak u dom za starije osobe često ima za posljedicu i depresivne reakcije. Važno je da stariji sudjeluju u donošenju odluke i da se poštuju i njihovo mišljenje i želje u najvećoj mogućoj mjeri, s ciljem zaštite njihova dostojanstva.

I na kraju predlažem da svatko, tko nije donio neku odluku, to učini za sebe. No, pokušajte donijeti odluku o pomoći nekom u potrebi. Tijekom godine npr. dvije osamljene susjede pozovite na kavu ili otiđite s njima na neku izložbu ili u kino. Pokušajte sistematski upravljati svojim odlukama i ne donosite preteške i prezahtjevne odluke jer to može biti frustrirajuće.

Plovite sretno nemirnim morem života još puno godina.

Zaposlena umirovljena vojna osoba

Pitanje: Korisnik sam starosne mirovine koju sam ostvario prema Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba s navršених 58 godina života i 30 godina mirovinskog staža. Pružila mi se mogućnost zaposlenja pa ne znam mogu li raditi i primiti mirovinu, i hoće li mi se vrijeme koje provedem u zaposlenju uračunati u mirovinski staž kako bi mi mirovina bila veća? **(D.M., Sisak)**

Odgovor: Ako ste korisnik starosne mirovine koju ste ostvarili prema posebnim propisima o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba i ako se zaposlite puno radno vrijeme, isplaćivat će se 50% mirovine, a ako se zaposlite do polovice punog radnog vremena, mirovina će se, uz plaću, isplaćivati neumanjena.

Na Vaš zahtjev mirovina se može ponovno odrediti prema odredbama ZOMO-a ako ste nakon umirovljenja napunili najmanje jednu godinu staža osiguranja i ako ispunite uvjete koji su za ostvarivanje prava na starosnu ili prijevremenu starosnu propisani ZOMO-om. U tom slučaju mirovina će se ponovno izračunati prema ZOMO-u.

Udovica s puno pitanja

Pitanje: Suprug mi je iznenada preminuo u 39. godini života. U braku smo imali jedno dijete, sina koji sada ima dvije godine, a ja imam 35 godina. Priznato mi je pravo na obiteljsku mirovinu kao udovici s obzirom da obavljam roditeljsku dužnost prema našem dvogodišnjem sinu. Zanima me što će biti s mirovinom ako se ponovno udam, odnosno zaposlim? **(S.P., Split)**

Odgovor: Sukladno propisima o mirovinskom osiguranju Vama i sinu priznato je pravo na obiteljsku mirovinu s obzirom da obavljate roditeljsku dužnost prema zajedničkom djetetu. Ako

se zaposlite obustavlja Vam se pravo na obiteljsku mirovinu, a ako se ponovno udate također gubite pravo na obiteljsku mirovinu. No, pravo na tu mirovinu zadržava Vaš sin do navršene 15. godine života. No, Vaš sin može koristiti pravo na obiteljsku mirovinu i nakon navršene 15. godine života ako se redovito školuje, ali najduže do navršene 26. godine života.

Kako naplatiti režijske troškove

Pitanje: Od pokojnog supruga naslijedila sam dio obiteljske kuće u kojoj još živi suprugova sestra s obitelji, no s istom imam problema oko plaćanja tekućih troškova (komunalija) za kuću. Molim za savjet kako da postupim? **(V.D., Zagreb)**

Odgovor: Zajedničke troškove kuće dužni ste podmirivati s ostalim suvlasnicima kuće. Vezano uz provođenje istoga za očekivati je sporazumno uređenje odnosa što je najprihvatljivije.

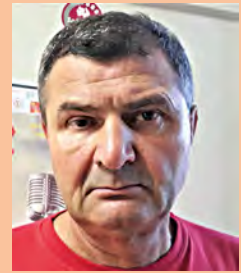
Ako ostali suvlasnici ne sudjeluju u namirenju troškova dobrovoljno, a troškove podmirite Vi u cijelosti, možete putem zahtjeva za povrat prema ostalim suvlasnicima namiriti onaj dio koji na njih otpada tužbom koja se podnosi Općinskom građanskom sudu u Zagrebu. Skrećemo pozornost da je rok za navedenu tužbu 5 (pet) godina, tj. ostvarili bi pravo na naknadu režijskih troškova koje ste podmirili u zadnjih pet godina.

Reguliranje odnosa radnika i poslodavca

Pitanje: Umirovljenik sam i radim na pola radnog vremena. Zanima me da li za mene vrijede uvjeti rada iz kolektivnog ugovora u tvrtki gdje sam se zaposlio? **(Z.G., Slavonski Brod)**

Odgovor: Na sve zaposlene primjenjuju se akti tvrtke gdje su zaposleni pa tako i kolektivni ugovor, ako je potpisan u Vašoj firmi. Ukoliko uvjeti nisu uređeni putem kolektivnog ugovora, poslodavac koji zapošljava više od 20 radnika dužan je donijeti i objaviti pravilnik o radu kojim regulira način isplate plaće i druge uvjete rada.

pravni
savjeti

Odgovara:
Davor Šmuljić
dipl. pravnik

Besplatno
pravno
savjetovalište
za članove
Sindikata
umirovljenika
01/46 55 111/244
ili 01/46 15 797

Dubravka Donelli, predsjednica Podružnice SUH-a INA-e

Glavni problem je pasivnost umirovljenika

„Lijepo bi bilo kada bi Hrvatska bila sasvim uređena država, bez korupcije i s odgovornim i učinkovitim sudstvom“

Dubravka Donelli rodila se 1944. godine u Zagrebu u obitelji službenika. Njezin otac radio je čak 43 godine, većinu vremena u Končaru, a majka je radila prije drugog svjetskog rata u Domaćinskoj školi, a nakon rata je od kuće šivala i štrikala za druge, a od 1957. se zaposlila u Naftaplenu.

Dubravka je pak završila Kemijski tehnološki fakultet te je dvije godine provela u traženju posla da bi se na kraju zaposlila u Naftaplenu, u Laboratoriju za analizu nafte i plina, gdje je i dočekala umirovljenje 2002. godine kao šefica odjela. Kako kaže, za vrijeme njezinog radnog vijeka se, za razliku od danas, nije toliko pričalo, a ni mislilo na mirovinu. Roditelji su joj svakodnevno pomagali oko dvoje djece, Damira i Martine, tako da se mogla bez brige posvetiti poslu kojeg je voljela, gdje je bila zaista uspješna iako je bio zahtjevan i odgovoran.

Sam odlazak u mirovinu bio joj je prilično šokantan. Naime, primanja su joj pala za više od polovice te joj je prilagodba na novi život pala zaista teško. Odmah nakon umirovljenja učlanila se u Udrugu umirovljenika INA – Naftaplina jer su joj tamo bile kolege s posla, a također se odmah učlanila i u našu podružnicu SUH-a u INA-i. Predsjednik je tada bio gospodin Stevo Čabrajac.

Na čelu podružnice SUH-a je od 2012. godine, kada se nitko nije želio prihvatiti te dužnosti pa je ona prihvatila kako se podružnica ne bi ukinula. Kako nam je objasnila Dubravka, podružnica nikad nije direktno dobivala potporu od tvrtke, već je INA pružala izdašnu potporu udrugama, koje su velikodušno odvajale nešto sredstava za podružnicu. Za svaku pohvalu je i č-

njenica što im je INA ustupila lijepe, uredne i grijane prostorijske u Gajevoj ulici, a iako su danas ostali bez velike dvorane za sastanke ponedjeljkom, dobili su neke male prostore i u zgradi bivšeg Naftaplina u Šubićevoj ulici pa su s time zadovoljni.

Dubravka dodaje kako su u počecima imali puno članova, preko 400, dok ih danas ima oko 50. Podružnica je i dalje aktivna, redovito organizira posjete kazalištima, izložbama i raznim predavanjima. Prije se jednom mjesečno organiziralo mjerenje tlaka, šećera i kolesterola, a sada je to spalo na dva ili tri puta godišnje, a jednom godišnje se obavezno radi i mamografsko snimanje.

Kao pozitivno je istaknula i njihovu grupu za vježbanje „Djetelina“ koja organizira tjelovježbu dvaput tjedno. No, ima stvari i koje joj nisu drage. Kako su članovi podružnice sve stariji, sve je manje interesa za aktivnosti i promjene. Uvijek su sudjelovali u svim akcijama i događanjima koje je organiziralo Povjereništvo SUH-a Zagreba, ali i taj interes je sve slabiji.

„Teško je stare ljude pomaknuti. Najčešće ako se nešto treba napraviti ili negdje sudjelovati to ide na moju molbu, praktički da se to učini radi mene. Danas vlada neka letargija i utučenost općim stanjem u državi i ljudi gube povjerenje u sve, pa tako i u sindikat, bez obzira na to što im se ukazuje na one uspješno riješene zahtjeve sindikata. Teško im je dati i tih 50 kuna za članarinu godišnje, i to ne zato što nemaju, već iz nezainteresiranosti“, kaže Dubravka.

Članovi njezine podružnice imaju sreće jer imaju više mirovine od prosjeka, zbog čega i nema neke kuknjave, a razlog je što je većina njih išla u mirovinu prije 1999. godine pa su

dobili povrat duga umirovljenicima, za što je zaslužan SUH. One koji imaju male mirovine potpomažu djeca koja su zaposlena. Dubravka je otkrila i da nitko od njezinih članova ne radi u mirovini, prije svega jer im se teško ponovno prilagoditi da rade.

Stigla je i pohvala na račun psihološkog i pravnog savjetovišta SUH-a, koji su pružili korisne informacije i pravnu pomoć kad je trebalo članovima njezine podružnice, kao i na ukupan rad SUH-a.

„Općenito mislim da se SUH jako zalaže za poboljšanje položaja umirovljenika pa i dosta uspješno u nekim slučajevima, pa vrlo brzo reagira na razne, rekla bih podvale Vlade, od onih godišnjih pregleda za starije vozače, pa do problema s censusom za plaćanje dopunskog osiguranja, kao i angažiranje oko ukazivanja na potrebu ukidanja drugog stupa mirovinskog osiguranja“.

Na naše pitanje kakvu Hrvatsku sanja, Dubravka nam je kazala: „Lijepo bi bilo kada bi Hrvatska bila sasvim uređena država, bez korupcije i s odgovornim i učinkovitim sudstvom; već bi to bio veliki napredak. Također i kada bi bilo više radnih mjesta za naše mlade, da nam ne odlaze u inozemstvo. Trebalo bi svakako smanjiti papirologiju za ulaganja i otvaranja novih firmi iz inozemstva“.

Osim brige oko podružnice Dubravka svoju sreću nalazi u druženjima s unucima. Nažalost, njezin sin Damir iznenada je umro prije dvije godine, no ostavio je iza sebe dvoje djece, velike i pametne unuke, 16-godišnjeg Roka i 14-godišnjeg Iana. Kćer Martina ima slatkog malog Vitu koji ima četiri godine, s kojim Dubravka uživa u druženjima i igri. Sretno, Dubravka!

Igor Knežević